ЁШ ЛЕНИНЧИ

Ўзбекистон комсомол-ёшлари рўзномаси

1991 йил 27 февраль
Чоршанба
№ 33 (13.719).
Баҳоси: Обуначига — 6 тийин. Сотувга — 10 тийин.

АССАЛОМУ АЛАЙКУМ, АЗИЗ МУШТАРИЙ! السلام عليكم، عزيز موشترى !

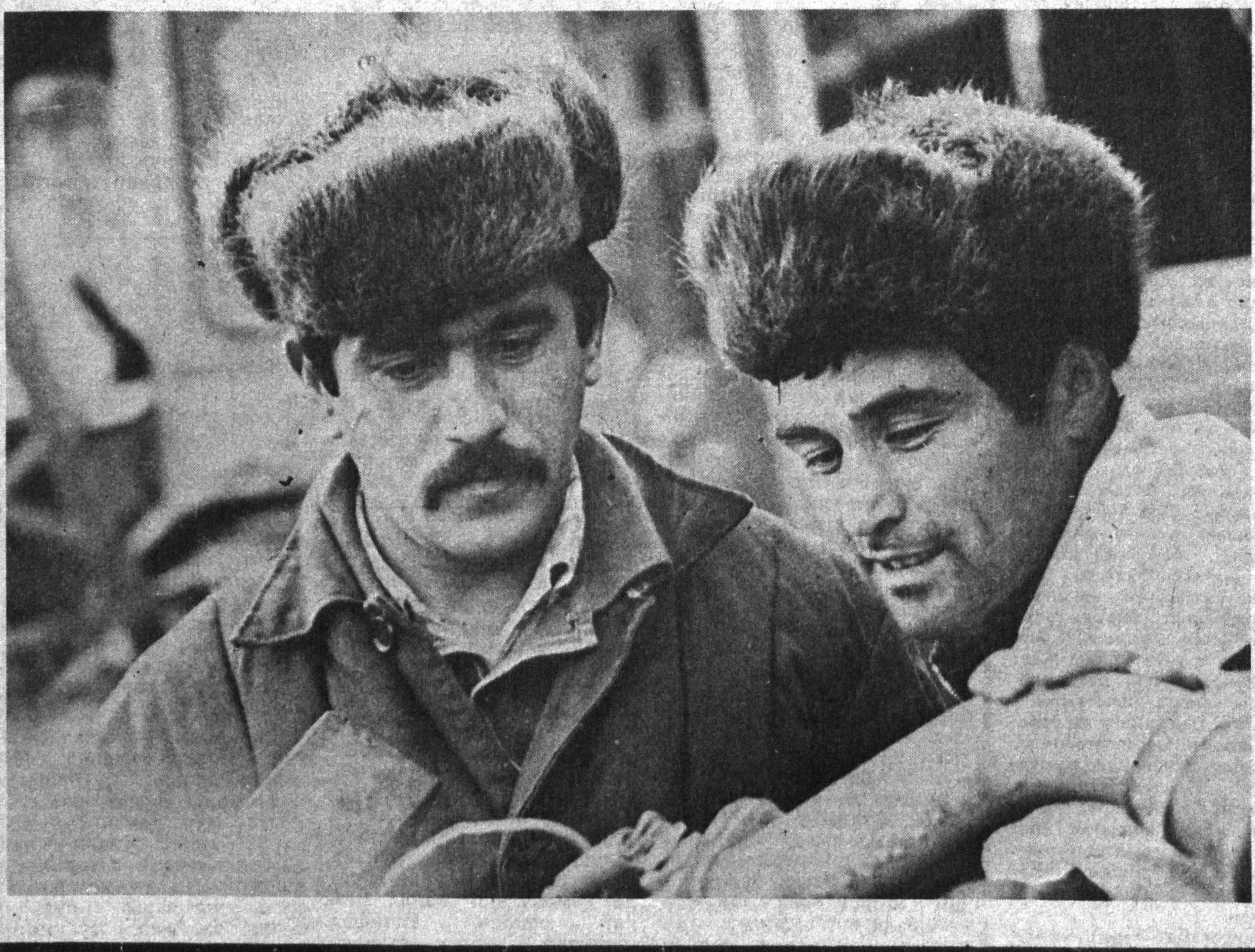

Ҳадемай баҳор келади. Деҳқон далага чиқади. Она тупроққа уруғ сочади. Яхши умидлар билан. Аслида ўзбек деҳқони қишни ҳам ёздагидек даласида ўтказади. Экин-тикинга тайёргарлик кўради. Машиналарини ҳозирлайди. Ерларга яхоб беради.

Сирдарё вилоятининг Комсомол ноҳиясидаги «Коммунизм» жамоа хўжалиги деҳқонлари учун ҳам янги йил ҳосили ташвиши аллақачон бошланган. Хўжалик меҳнатчилари баҳор эшик қоқишини кутиб ўтирмай, мавжуд техникаларни созлашга киришганларига анча бўлди. Механизаторлардан Олим Исломов билан Ҳазрат Бобоевлар (суратда) шулар жумласидандир. Бугунгача улар ўз агрегатларини кўкламги мавсумга деярли тахт қилиб қўйдилар.

Е. БОТИРОВ олган сурат.

БЛКЁИ Марказий Қўмитаси пленумининг қарори

«ҲОЗИРГИ ПАЙТ ТЎҒРИСИДА»

БЛКЕИ Марказий Қўмитаси пленуми мамлакатда ижтимоий танглик, ишлаб чиқаришнинг пасайиб кетиши ва миллатлараро зиддиятларнинг кескинлашуви оқибатида хавфли инқирозли вазият юзага келяпти, деб ҳисоблайди. Сиёсий кучларнинг кураши кўпинча сиёсий экстремизмга яқин шаклларни олмоқда, ҳозирдаёқ тўқнашувларга ва қон тўкишларга олиб келмоқда. Бу мамлакат барча соҳаларини ислоҳ қилишни, демократик қайта ўзгартиришларни амалга оширишни хавф остига қўймоқда.

Турли сиёсий кучлар ёшларни ҳам зўравонликка тортишга, ҳокимият учун курашда ўз муддаоларига эришишда улардан фойдаланишга уринишмоқда.

I. БЛКЕИ Марказий Қўмитаси сиёсий эҳтиросларни сунъий авж олдиришни, у кимдан чиққан бўлишига қарамай, қоралайди. Фирқалар ва ҳаракатлар ўзларининг мафтункор ҳаракатномалари, йигит-қизларнинг эҳтиёжларига эътибор бериш ва ёшлар ўзлари рўёбга чиқаришлари учун имкониятлар яратиш юзасидан амалий хатти-ҳаракатлар билан ёшларнинг ишончини қозонишлари зарур, деб ҳисоблайди.

Пленум барча йўлбошчиларни сиёсий донолик, босиқлик ва сабр-тоқат кўрсатишга, кишиларнинг душманлик лагерларига бўлинган жамиятда эмас, тинчликда яшашга бўлган интилишларини ҳамма нарсадан юқори қўйишга даъват этади.

БЛКЕИ Марказий Қўмитаси фуқаролик тинчлиги ва ижтимоий иноқлик тарафдори.

II. ССР Иттифоқининг келажаги тўғрисидаги бўлажак референдум мамлакат тақдирини кўп томондан белгилаб беради. Иттифоқдош ва мухтор жумҳуриятларнинг суверенитети — давлатимизни демократик қайта ўзгартиришнинг таркибий шарти. Пленум референдум ўтказишни қўллаб-қувватлайди ва БЛКЁИнинг барча аъзоларига суверен жумҳуриятларнинг янгиланган иттифоқи сифатида давлатнинг яхлитлигини сақлаб қолиш учун фикр билдиришни таклиф этади.

Шу билан бирга, БЛКЕИ Марказий Қўмитаси таъкидлайдики, иттифоқдош жумҳуриятлар ўртасида бир қатор туб ўринлари келишилиб олинмагани, референдум ўтказиш тўғрисидаги СССР Олий Кенгаши қароридаги баъзи бир таърифлар бир маънода эмаслиги уни ўтказишни барбод қилмаса ҳам, ғоят даражада мушкуллаштиради.

Бўлажак референдум масалаларини галга солмасдан муҳокама қилиш тўғрисидаги таклиф билан Федерация Кенгашига ва СССР Олий Кенгашига мурожаат қилиш зарур, деб ҳисоблаймиз.

III. Пленум иқтисодиётдаги бошланган қайта ўзгартиришлар аҳолининг кам таъминланган қатламларини, уларнинг катта қисмини ёшлар ташкил қилади, самарали ижтимоий ҳимоя қилиш тўғрисидаги масалани алоҳида кескин қилиб қўяпти, деб ҳисоблайди.

БЛКЕИ Марказий Қўмитаси давлат ёшлар сиёсатини жумҳуриятлар ва музофотлар билан келишилган ҳолда яхлит шакллантириш ва амалга ошириш зарурлигини яна бир карра таъкидлайди.

БЛКЕИ Марказий Қўмитаси:

— СССРда давлат ёшлар сиёсати умумий асослари тўғрисидаги Қонунни СССР Олий Кенгашининг бешинчи сессиясида қабул қилишни;

— СССР Вазирлар Кенгаши томонидан барча ўқув юртларининг битириб чиқувчиларини бириктириб қўйишни кафолатлашни, армияда муқобил хизматни жорий қилишни, ёшлар корхоналарининг ҳуқуқий мақомини, уларга имтиёзли солиқ солишни белгилаб қўйишни ва бир қатор бошқаларни таъминлаш юзасидан зарур бўлган барча чораларни қабул қилинишга принципиал муҳим, деб ҳисоблайди.

БЛКЕИ Марказий Қўмитаси пленуми БЛКЁИнинг ана шу қонун лойиҳасини тақдим этиш ҳуқуқига ҳар жиҳатдан кўмаклашишга ва қўллаб-қувватлашга барча депутатлар ҳамда депутатлар гуруҳларига мурожаат этади ва бошқа ёшлар ташкилотларига ҳамда ҳаракатларига ёшларнинг ижтимоий-иқтисодий муаммоларини ҳал этиш юзасидан амалий фаолиятда иштирок этишни таклиф қилади.

IV. Пленум:

— БЛКЕИ Марказий Қўмитаси Бюросига «Ёшларнинг ижтимоий хизмати» ижтимоий-давлат системаси оёққа туриб олишига, бозорга ўтиш пайтида ёшларни ижтимоий ҳимоя қилиш ва ҳарбий ислоҳотни амалга ошириш юзасидан БЛКЕИ Марказий Қўмитаси ишлаб чиққан таклифларни рўёбга чиқаришга қаратишни;

— БЛКЕИ Марказий Қўмитасининг давлат органлари ва жамоат ташкилотлари билан ҳамжиҳатлик комиссиясига қонунга мувофиқ тарзда навбатдаги пленумга БЛКЁИдан сайланган СССР халқ депутатларини янгилаш ва уларнинг фаолиятини ёшлар муаммоларини ҳал этиш юзасидан фаоллаштириш бўйича таклифлар киритишни топширади.

V. Пленум БЛКЕИ федерацияси субъектларининг бўлиб ўтган съездлари ва конференциялари уларнинг ўз тақдирларини ўзлари белгилаб олиш жараёнини поёнига етказиб, БЛКЁИнинг асосий вазифаси ёшларнинг манфаатларини ҳимоя қилишдан иборат бўлган социалистик қадриятларни кўзда тутувчи сўл йўналишдаги ташкилот сифатида шаклланишига олиб келганлигини таъкидлайди.

БЛКЕИ Марказий Қўмитаси бу XXI съезднинг қарорлари руҳига тўла мувофиқ келади, деб уқтиради, БЛКЕИ федерацияси субъектларининг ўз тақдирларини ўзлари белгилаб олишларини комсомол сиёсий қиёфасини йўқотишн сифатида кўрсатишга уринишлар асоссиз, деб ҳисоблайди.

VI. БЛКЕИ Марказий Қўмитаси Федерация субъектларининг таклифларига асосланиб, мамлакатдаги ижтимоий-сиёсий ривожланишни, ССР Иттифоқининг миллий-ҳудудий тузилишига доир кўпгина туб масалалар ҳал этилмаганлигини ҳисобга олиб, съезд ёки Бутуниттифоқ комсомол конференциясини чақириш ва ўтказиш муддатлари тўғрисидаги масала БЛКЕИ Марказий Қўмитасининг навбатдаги пленумларидан бирида кўриб чиқишни зарур, деб ҳисоблайди.

VII. БЛКЕИ Марказий Қўмитаси пленуми Форс кўрфазидаги вазиятнинг ривожланишидан, тинч аҳолининг ҳалок бўлаётганидан, уруш ўчоғининг кенгайиб бораётганлигидан, кенг миқёсли экологик ҳалокатнинг эҳтимоли ўсиб бораётганлигидан жиддий ташвишланаётганлигини билдиради. БЛКЕИ Марказий Қўмитаси низони сиёсий йўл билан ҳал этиш юзасидан СССР Президентининг куч-ғайрат сарфлашини қўллаб-қувватлайди, СССР миллий манфаатларини таъминлаш юзасидан зарур бўлган барча чораларни қабул қилиш тарафдори эканлигини билдиради.

СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАЛАРИ ИТТИФОҚИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

С. А. ҲУСАНХЎЖАЕВНИ ЛЕНИН ОРДЕНИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Совет адабиётини ривожлантиришдаги катта хизматлари учун ёзувчи Саид Аҳмад Ҳусанхўжаев Ленин ордени билан мукофотлансин.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг Президенти
М. ГОРБАЧЕВ.
Москва, Кремль.
1991 йил 25 февраль.

СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАЛАРИ ИТТИФОҚИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

У. ОБИДОВ, Ҳ. ҲОШИМОВ ЎРТОҚЛАРГА «СССР ХАЛҚ ЎҚИТУВЧИСИ» ФАХРИЙ УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Ўқувчиларга таълим ва тарбия беришдаги алоҳида хизматлари, самарали педагогик фаолияти учун қуйидагиларга «СССР халқ ўқитувчиси» фахрий унвони берилсин:

Усмонжон ОБИДОВ — Наманган вилоятининг Тўрақўрғон ноҳиясидаги И. Мўминов номли 10-ўрта мактаб ўқитувчиси.

Ҳаким ҲОШИМОВ — Тошкент шаҳридаги М. Уйғур номли 22-ўрта мактаб директори.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг Президенти
М. ГОРБАЧЕВ.
Москва, Кремль.
1991 йил 25 февраль.

МУҲОКАМАДА — МУҲИМ МАСАЛА

Яқинда Қорақалпоғистон жумҳурият комсомол қўмитасининг V пленуми бўлиб ўтди. Унда вилоят комсомол қўмитасини жумҳурият комсомол қўмитасига ўзгартириш, жумҳурият комсомол қўмитаси тузилмаси ва 1991 йил бюджети, комсомол қўмитаси бюроси ва котибияти тўғрисидаги низоми, шунингдек, ташкилий масалалар кўрилди.

Мазкур масалалар юзасидан жумҳурият комсомол қўмитаси биринчи котиби Л. Шербаев, жумҳурият комсомол қўмитаси иш бошқарувчиси М. Холмуродов ўртоқлар сўзга чиқдилар.

Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти давлат суверенитетлиги эълон қилиниши муносабати билан Ўзбекистон ЛКЁИ Уставининг 24-моддасига мувофиқ вилоят комсомол ташкилоти Қорақалпоғистон жумҳурият комсомол ташкилотига ўзгартирилиши ҳақида қарор қабул қилинди.

Пленум ишида Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси ва Ўзбекистон ССР Меҳнат давлат қўмитасининг Ёшлар олий билимгоҳи ректори, Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси Бюроси аъзоси Р. Собиржонов қатнашди.

Темир йўлга аниқ маром

Тошкентда Ўрта Осиё темир йўли фаолларининг кенгаши бўлиб ўтди. Унда ўтган беш йилликдаги иш якунлари, кўп минг кишилик жамоанинг бозор муносабатларига ўтиш шароитида пассажирларни ва юкларни барқарор ташишни таъминлаш муаммолари муҳокама қилинди. Кенгашда Ўрта Осиё магистрали барча бўлинмаларининг вакиллари иштирок этдилар.

Темир йўл барча Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистон учун энг муҳим транспорт йўлидир. Ҳали Иттифоқ шартномаси имзоланмаган, хўжалик алоқалари мувофиқлаштирилмаган ҳозирги мураккаб вазиятда темир йўл мамлакат минтақалари ўртасида асосий алоқа бўғини бўлиб қолди. Иқтисодиёт бозор муносабатларига ўтқазилаётган шароитда темир йўл транспортининг аҳамияти янада ошади. Мамлакат бутун халқ хўжалиги комплексининг бир маромдаги фаолияти кўп жиҳатдан темир йўл транспортининг узлуксиз ишлашига боғлиқдир. Ўрта Осиё темир йўлининг меҳнаткашлари буни яхши англайдилар. Кенгашда ҳатто Фарғона, Душанбе ва Ўш вилоятларида рўй берган воқеалар пайтидаги ғоят қийин вазиятларда ҳам темирйўлчилар ўз вазифаларини аниқ бажарганликларини кўрсатувчи мисоллар келтирилди.

Кенгашда Ўзбекистон ССР Президентининг якка тартибда уй-жой қурувчилар учун ер ажратиб бериш, посёлкалар ва қишлоқларни газлаштириш ва сув билан муқим таъминлаш тўғрисидаги Фармонини темирйўлчилар қизғин қўллаб-қувватлаганликлари таъкидланди. Ўтган йилнинг ўзидагина темир йўлнинг биргина Фарғона бўлимида уй-жой қуришга уч миллион сўм миқдорида қарз бериш учун пул ажратилди. Ана шу ишлар бу йил ҳам давом эттирилади. Хўжалик юритишнинг бозор муносабатларига ўтиш меҳнаткашларни биринчи навбатда камбағалларни ижтимоий ҳимоя қилишни талаб этади. Шу сабабли темирйўлчилар ёрдамчи хўжаликларининг самарали ишлаши муҳим аҳамиятга эга бўлади.

Бу йил анча мураккаб бўлади. Лекин янгиланаётган иттифоқ барча жумҳуриятлар вакилларининг куч-ғайратларини бирлаштириш йўли билангина тўпланиб қолган муаммоларни ҳал этиш, мамлакатни боши берк кўчадан олиб чиқиши мумкин. Кенгаш қатнашчилари кўпчилигининг нутқида ана шу фикр асосий ўринни эгаллади. Жамиятнинг соғлом кучларини бирлаштириш, ишлаб чиқаришнинг барча жабҳаларида қизғин ишлаш натижасидагина ёпирилиб келаётган иқтисодий тангликни бартараф этиш мумкин, деб таъкидлади Ўрта Осиё темир йўлининг бошлиғи В. М. Желтоухов.

Кенгашда Ўзбекистон ССР Президенти, республика Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби И. А. Каримов нутқ сўзлади.

Кенгаш қатнашчилари мамлакатимизнинг барча темирйўлчиларига мурожаатнома қабул қилишди. Улар мамлакат темирйўлчиларини 17 март куни ўтказиладиган референумда фаол қатнашишга, янгиланаётган Иттифоқни сақлаб қолиш ва мустаҳкамлаш учун ўз овозларини беришга чақирдилар.

Кенгаш ишида Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси Раисининг ўринбосари П. Нўъмонов ва СССР темир йўл вазирининг ўринбосари Б. Д. Никифоров қатнашдилар.

Шу сонгга хабар

Туркия билан ҳамкорлик

Куни кеча Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш вазирлигида С. М. Баҳромов билан Туркия соғлиқни сақлаш вазири Ҳалил Шивғинларнинг учрашуви бўлиб ўтди. Ҳар икки томонни қизиқтирадиган соғлиқни сақлашнинг муаммолари тўғрисида тажриба алмашдилар.

Вазирлар ҳамкорликда илмий ва амалий жиҳатдан иқтидорли мутахассислар тайёрлаш, дори-дармонлар ишлаб чиқариш, бунинг учун эса ҳамкорликдаги корхоналар қуриш, замонавий тиббий техникалар айирбошлаш бўйича узоқ муддатга мўлжалланган битимларни имзоладилар.

Учрашувда икки томон соғлиқни сақлаш ишларининг мутасаддилари ва ишбилармон корчалонлари қатнашдилар. Сўнг Ҳ. Шивғин бошчилигидаги туркиялик меҳмонлар жумҳуриятимиздаги тиббий муассасалар ва дорихоналар иши билан танишдилар.

А. ЭРГАШЕВ.

СУРАТЛАРДА: ўзаро мулоқот пайти.

И. ШЕРБЕК суратлари.

Эшитдингизми, ўқидингизми?

● РОССИЯНИНГ 60 дан ортиқ «Союзпечать»нинг мухтор жумҳурият, ўлка ва вилоят корхоналари РСФСР Алоқа вазирлиги тасарруфидан чиқишга қарор қилдилар. Улар кундалик нашрларни саралаш ва тарқатиш бўйича мустақил ассоциация туздилар. Ҳозирча ассоциациянинг ташкилий қўмитаси тузилди. Уни «Союзпечать»нинг Орлов вилояти корхонаси бошлиғи Алексей Висягин бошқармоқда.

Россиялик ҳамкасбларининг ибратли ҳаракатидан жумҳуриятимиз «Союзпечать» ходимлари ҳам тегишли хулоса чиқариб олишса яхши бўларди. Обуначиларга хизмат кўрсатишни тубдан яхшилаш керак. Акс ҳолда...

● 25 ФЕВРАЛЬ куни Москвада қарийб 500 та мактабда дарс бўлмади. Бу мактабларнинг ўқитувчилари огоҳлантириш тариқасида иш ташладилар. Тарбиячилар асосан маориф тўғрисидаги қонун лойиҳаси ошкора муҳокама қилинишини, синфларда ўқиётган болалар сони камайтирилишини, молиявий маблағ билан таъминлашда норма жорий этилишини талаб қилмоқдалар. Ўқитувчилар, шунингдек, ўқувчиларга пойтахт музейларига ҳафтада бир марта текинга кириш учун рухсат берилишини таклиф этмоқдалар.

● НОВГОРОДДАГИ «Ильмень» жамоа хўжалиги меҳнаткашларининг ўнта оиласи ҳовли тўйлари ўтказишдан бош тортишди. Улар ўзларининг янги уйларини Гомель вилоятидан кўчириб келтирилган оилаларга беришди. Бу оилалар Чернобиль авариясидан жабрланган эди.

● ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ Сороки шаҳар Кенгашининг сессияси Молдова халқ фронтидан сайланган бир гуруҳ депуталарнинг Ленин кўчасини Мустақиллик кўчаси деб аташ тўғрисидаги талабини рад этди. Шаҳар Кенгаши Озодлик майдонида В. И. Ленинга ўрнатилган ҳайкални олиб ташлашга ҳам қарши чиқди.

● ТОЖИКИСТОН пойтахтида «Марҳабо» деб аталган томоша фильмларининг мустақил киностудияси очилди. Уни Душанбе ижроия комитети «Экспресс—Банк» тижорат банки таъсис этди. Янги ижодий ташкилот «2-кўзойнакли илон операцияси» ўткир мазмунли фильмини суратга олишга киришди.

● ЎТРОРДА тахминан олти аср муқаддам қурилган Жомий масчитининг қолдиқларини сақлаб қолишга ана шу улуғвор иншоотнинг деворлари ҳамда устунларини мустаҳкамлаш юзасидан олиб борилаётган ишлар имкон беради. Масчит жуда катта ёнғин вақтида куйиб кетган, ундан кейин эса вақт ўтиши билан емирилаверган эди. Мутахассисларни ҳозирги давр нуқтаи назаридан қараганда, масчитнинг ниҳоятда катталиги ҳайратга солди. У бир ярим минг квадрат метрдан ортиқ майдонни эгаллаган, иккита минораси бор. Олмаоталик таъмирчилар Ўтрордаги энг қимматбаҳо, кўҳна моддий-маданият ёдгорликлари билан бирга бу масчит деворларини ёмғир, дўл, шамол, совуқ таъсир қилмайдиган кимёвий моддалар таркиби билан қоплайдиган бўлдилар.

Босқинчилар қўлга олинди

Қишнинг совуқ оқшомларидан бири. Ярим тун. Бекобод шаҳрида истиқомат қилувчи металлургия заводи мастери И. Ҳасановнинг уйига юзларига ниқоб кийиб, қуролланиб олган беш киши тўсатдан бостириб киришди. Кутилмаганда отилган ўқлар овозидан қўни-қўшнилар ҳам уйғониб кетишди. Ҳайрият, ўқлар нишонга тегмади. Аммо...

Шу куни уйда Ҳасановнинг хотини ва 17 яшар ўғлидан ташқари уларникида унинг 18 ёшли жияни ҳам бор эди. Босқинчилар ўзлари билан шу қизни ҳам олиб қочишди. Ҳасановга қўйилган шарт ҳам енгил эмасди: «...соат ичида 20 минг сўм топиб берасан! Бўлмаса, жиянингни...»

Бу шум хабар ҳақида шаҳар ички ишлар ходимлари огоҳ этилиб, зудлик билан махсус гуруҳ тузилди. Ўн дақиқа ўтар-ўтмас оператив гуруҳ аъзолари жиноят содир этилган жойга етиб келдилар. Шу куни кечга бориб безорилардан тўрттаси қўлга олиниб, қуролсизлантирилди. Гаровга олинган қиз ҳам озод қилинди. Унинг сўзларига қараганда, агар милиция ходимлари бир соат кечикканларида борми... Бешинчи босқинчи кўп ўтмай қўлга олинди. Тергов ишлари олиб борилмоқда.

В. ПОЖОГИН.

Шу сонгга хабар

«Сўлга бора туриб, ўнгларга дуч келиш ҳеч гап эмас...»

БЛКЁИ Марказий Қўмитасининг биринчи котиби В. Зюкин нутқидан

ЖАМИЯТДАГИ ВАЗИЯТ ВА БЛКЁИНИНГ ПОЗИЦИЯСИ ТЎҒРИСИДА

Сўнгги ойларда Болтиқбўйидаги фожиавий воқеалар юз берганлиги, сиёсий кучларнинг жойлашишида ўзгаришлар содир бўлганлиги, жамият олий органларининг бир қатор қарорлари ёшларда зиддиятли акс садони келтириб чиқарганлиги сир эмас. Қайта қуришдан чекинганлик, унинг барбод бўлганлиги, демократлаштириш ва ошкораликни сарп тутилган йўлдан воз кечганлик ва мустабидлик ўрнатилганлик тўғрисидаги фикрлар тез-тез эшитиладиган бўлиб қолди. Қайта қуриш ғоясини танқид қилиш ҳар томондан эшитилмоқда. Харьковда бўлиб ўтган «Демократик конгресснинг» таъсис конференциясида тоталитар режимни тинч йўл билан тугатиш, КПССни жамиятдан, шу жумладан фуқаролик бўйсунмаслик йўли билан четлаштириш зарурлиги ҳақида гапирилди. Бир-бирига қарама-қарши турган сиёсий кучларнинг резолюцияларида ҳамиша М. С. Горбачевнинг истеъфоси чиқиши талаби олға сурилмоқда. Тўғри, турли хил баҳоналар бўлди. Жумладан, агар «Демократик конгресс» уни инсон ҳуқуқларини бузишда ва шафқатсиз мустабидлик ўрнатишда айблаётган бўлса, Нина Андреева бошчилик қилаётган «Ленинизм ва коммунистик идеаллар учун — бирлик» ташкилотининг сиёсий ижроия қўмитаси пленумида КПСС олдинги дунёқарашни йўқотганлиги, социализмни демонтаж қилганлиги, давлат ва халқаро коммунистик ҳаракатни вайрон этганлиги учун уни партиядан ўчиришни талаб этаяпти.

Бир сўз билан айтганда, ҳозирги сиёсий харита шунчалик зиддиятлики, сўлга бора туриб, ўнгларга дуч келиб, адашиб қолиш жуда осон.

БЛКЁИ Марказий Қўмитаси Бюросининг сўнгги воқеаларга бўлган муносабати мутлақо равшан. Бюро Марказий Қўмита сиёсий мандатини рўёбга чиқара бориб, III пленумдан сўнг кунинг энг долзарб масалалари — мамлакатда ҳокимиятни ислоҳ қилиш, Иттифоқ шартномаси ва Литвадаги воқеалар тўғрисида уч маротаба ўз фикрини баён қилганлигини эслатиб ўтмоқчиман. [illegible] ган эмас. БЛКЁИ Марказий Қўмитаси Бюроси сўнгги баёнотларининг моҳияти қуйидагилардан иборат: биз Иттифоқ яхлитлиги тарафдоримиз, лекин бу демократик усуллар ва янги асосларда бўлиши керак. Бир қатор жумҳуриятларда мавжуд бўлган кишиларнинг фирқавий ёки миллий белгиларига қараб камситишни қоралаш билан бир вақтда сиёсий масалаларни ҳал этишда куч қўллашга йўл қўйиб бўлмаслик тўғрисида баёнот бердик. Ҳокимиятни ислоҳ қилишни қўллаб-қувватладик, бироқ, бу демократик жараёнларни чеклаб қўйиш ҳисобига бўлмаслиги керак. Бюро ўзининг баёнотларини сиёсий йўлбошчиларга биринчи ўринга шахсий иззат-нафсониятни қўймай, босиқлик ва сабр-тоқат кўрсатишга чақирди.

Марказий Қўмита ўз нуқтаи назарини ишлаб чиқиши зарур бўлган ҳозирги сиёсий вазиятда уч масала бор, деб ҳисоблаймиз.

БИРИНЧИСИ — РЕФЕРЕНДУМ ТЎҒРИСИДА

БЛКЁИ Марказий Қўмитаси Бюроси референдум ўтказиш зарурлигини шубҳа остига қўймаган ҳолда, шу билан бир қаторда қўшимча чора-тадбирларни амалга ошириш лозим [illegible] этади, деб ҳисоблайди. Аввало референдум тўғрисидаги Олий Кенгаш қарорининг бир қатор таърифлари бир хил маънода қабул қилинмайди. «СССРдан иттифоқдош жумҳуриятларнинг чиқиши билан боғлиқ бўлган масалаларни ҳал этиш тартиби тўғрисида»ги Қонуннинг қоидалари билан референдумнинг мумкин бўлган якунларининг боғлиқлиги аниқ эмас.

Бир қатор жумҳуриятлар ҳозирданоқ [illegible] қатнашмасликларини билдирди. БЛКЁИ Марказий Қўмитаси Бюроси фикрича, пленум номидан Федерация Кенгашига ва Олий Кенгашга юзага келган келишмовчиликларни [illegible] ҳолда муҳокама қилиш тўғрисидаги таклиф билан мурожаат этиш мақсадга мувофиқ бўларди.

ИККИНЧИСИ — ФОРС КЎРФАЗИДАГИ УРУШ ТЎҒРИСИДА

Сарҳаддимизга шундай яқин бўлган Форс кўрфазида бораётган уруш тўғрисида. Биз ёшларнинг ҳар куни ҳалок бўлишига эътибор қаратмасликка ҳаққимиз йўқ. Улар ўз сиёсий раҳбарларининг хатти-ҳаракатлари учун жавоб бермасликлари керак. Бундан ташқари, «Саҳродаги бўроннинг» сиёсий ва экологик оқибатлари ҳақида [illegible]. БЛКЁИ Марказий Қўмитаси Бюроси СССР Президентининг низони бартараф этиш йўлларини излаш юзасидан тезкор тадбирлар кўришини [illegible] комплексини ўз ичига олган баёнотини қўллаб-қувватлаш мумкин, деб ҳисоблайди. Шу билан бирга, БЛКЁИ Марказий Қўмитаси Бюроси СССР Олий Кенгаши урушни тўхтатиш учун барча воситалардан фойдаланиши зарур, деб ҳисоблайди.

УЧИНЧИСИ — БИЗ КИМ ТАРАФДАМИЗ?

Биз кейинги пайтда шу вақтгача бунчалик аниқ-равшан кўрилмаган омилга дуч келдик. Мамлакатда тез суръатлар билан сиёсий қутбланиш жараёни бормоқда.

Бир томондан, сўнгги пленумларда ўзини аниқ позицияга эга ташкилот сифатида кўрсатган КПССнинг фаолияти жонланди. Иккинчи томондан, Компартиянинг рақобатчиси [illegible] ҳақида расман ўзини эълон қилган сиёсий кучларнинг фаолияти шаклланиб бораяпти.

Барча сиёсий кучлар тўғридан-тўғри ёшларга мурожаат қилиб, уларни турли томонга қараб тортқилаяптилар. Ана шу вазиятда БЛКЁИ Марказий Қўмитасидан «Сиз ким тарафидасиз?» деган саволга аниқ-равшан жавоб беришни тез-тез талаб қиладиган бўлиб қолишди.

Ташкилотимиздан ажралиб кетишга эҳтиросли даъватлар эшитилмоқда. БЛКЁИдан ажралиш тўғрисидаги таклифларнинг муаллифлари, уларнинг ниятлари холис бўлганда ҳам, ана шу қадам қандай оқибатларга олиб келиши мумкинлигини яхши тасаввур қилмайдилар. Баъзан эса бу ҳақда очиқ-ойдин айтишга тўғри келади. Сергей Залигин ёзганидек, бундай таклифларнинг асосида «бирор бир Бутуниттифоқ нарсанинг раиси бўлиш» истаги ётади. Бироқ, агар гап у ёки бу гуруҳларнинг манфаати тўғрисида борса, бошқа гап эди! Муаммо эса бир мунча чуқур. Бугунги кунда бўлиниш, яъни нуфузли ёшлар сиёсий кучини амалда тугатиш [illegible] чи ёшлар ихтиёрий ёки беихтиёр уруш ўйига тортилган бўлади. Биз ўзимиз ҳақимизда эмас, балки ҳали [illegible] шаклланмаган, ҳали ўзининг ва бошқаларнинг ҳаётини қадрлай билишни ўрганмаганлар тўғрисида ўйлашимиз зарурлигини аниқ-равшан англаб олишимиз лозим. [illegible] — эртанги кунда баррикадаларда урушиш деган маънони англатади. [illegible] ёшларни даъват этаётганларга бундан афзалроқ хизмат кўрсатишни ўйлаб топа олмайди. XXI съездининг иродаси бўйича сабр-тоқатлилик, ички фикрларнинг хилма-хиллиги, [illegible] йўлини танлаб олган БЛКЁИ Марказий Қўмитаси ҳозирги таркибининг масъулияти ҳам мана шунда.

Агар БЛКЁИ Марказий Қўмитаси аъзолари ана шундай ёндашишни қўллаб-қувватласалар, унда бугунги кунда яна бир бор катталарнинг сиёсий ўйинларида ёшлардан восита сифатида фойдаланиш етар, деб ўзининг принципиал позициясини тасдиқлаган бўлардик. Барча фирқалар ва ҳаракатлар [illegible] ҳаракатномалари, нуқтаи назарлари, амалий хатти-ҳаракатлари билан мафтункор бўлиш орқали ёшларни ўзларига қаратсинлар.

БЛКЁИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ III ПЛЕНУМИ ҚАРОРЛАРИНИ РЎЁБГА ЧИҚАРИШНИНГ БАЪЗИ БИР МАСАЛАЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Биз сиз билан ўтган пленумда «Ёшларнинг ижтимоий хизмати» ижтимоий-давлат системаси тўғрисида қарор қабул қилиб, қонун лойиҳасини [illegible] Иттифоқ Олий Кенгашига ва жумҳуриятларнинг парламентларига бозорга ўтиш шароитида ёшларни [illegible]

Биз СССР Вазирлар Маҳкамасининг «Ёшлар сиёсатини рўёбга чиқариш [illegible]» лойиҳасини тайёрлашга таклиф этилди. Унда жумладан, ёшлар ва балоғатга етмаганлар учун ижтимоий хизматларнинг давлат-ижтимоий системасини ташкил этишга давлат органларини қўшиш назарда тутилган. Ўқув юртларини тамомлаб чиқувчилар учун кафолатларни мустаҳкамлаб қўйиш юзасидан тадбирларнинг яхлит комплексини, муқобил хизмат қилишни жорий этиш, ёшлар корхоналарининг дастлабки уч йилида солиқлардан озод қилиш билан уларнинг ҳуқуқий мақомини белгилаб қўйишни ҳукуматга таклиф этдик.

Марказий Қўмита Бюроси яқинда ёшларнинг уй-жой қурилиши, ёшлар уй-жой комплекси ҳаракатини иқтисодий ҳамда ҳуқуқий қўллаб-қувватлаш механизмини ташкил қилишда давлатнинг иштироки [illegible] расидан фойдаланиладиган бўлади.

Шуни таъкидлаб ўтиш керакки, ёшларни ижтимоий ҳимоя қилиш юзасидан тадбирларни ишлаб чиқар эканмиз, биз уларнинг катта қисми фақат жумҳуриятлар даражасида рўёбга чиқарилиши мумкинлигини англаб етдик. БЛКЁИ Марказий Қўмитасининг таклифи бир қатор музофотларда тушуниш ва қўллаб-қувватлаш билан кутиб олинди. Масалан, [illegible] Ёкутистонда ўтган йили декабрда, Олий Кенгаш сессиясининг қарори билан [illegible] 4,5 миллион сўм ажратилди.

БЛКЁИ Марказий Қўмитаси таклифларининг катта қисми Тожикистонда «Ёшлар тўғрисида»ги ва «Аҳолининг иш билан бандлиги тўғрисида»ги қонунларнинг лойиҳаларига киритилди. Молдова Олий Кенгаши томонидан ёшлар сиёсати ҳаракатномаси тасдиқланди.

БЛКЁИ Марказий Қўмитаси II пленумининг Афғонистонда ҳалок бўлган ҳарбий хизматчиларнинг фарзандларига маблағ ажратиш тўғрисидаги қарори [illegible] Ана шу қарорни бажара бориб, «афғон урушидан» отаси қайтиб келмаган 2700 болага моддий ёрдам кўрсатилганлигини маълум қиламан. Ана шу маблағлардан урушнинг байналмилал аскарлари ва ногиронлари учун ОФРдан протез устахонасининг асбоб-ускуналари сотиб олинди.

БЛКЁИ Марказий Қўмитаси ташаббуси билан КПСС Марказий Қўмитасининг ёшлар сиёсати масалалари юзасидан Комиссиясининг мажлиси бўлиб, унда бизнинг талабимиз бўйича БЛКЁИга рўзномалар ва ойномалар, болалар ва ёшлар учун адабиётлар нашр этишда ёрдам кўрсатиш борасидаги тадбирлар кўриб чиқилди.

Йирик ижтимоий ҳаракатномаларни олға суриб ва рўёбга чиқара бориб, биз БЛКЁИдан [illegible] СССР халқ депутатларининг қўллаб-қувватлашга умид қилишга ҳақлимиз.

БЛКЁИ Марказий Қўмитаси Бюросининг фикрича, ягона мувофиқлаштирувчи куч сифатида гуруҳнинг ишида ёшлар муаммоси иккинчи ўринга ўтиб қолди. Бугунги пленумда депутатлар корпусини янгилаш, ёшлар муаммоларини ҳал этишга, унинг таъсирини кучайтиришга қаратилган қарор қабул қилишимиз зарур деб ҳисоблайман.

ФЕДЕРАЦИЯ СУБЪЕКТЛАРИНИНИНГ СЪЕЗДЛАРИ ВА КОНФЕРЕНЦИЯЛАРИ ЯКУНЛАНИШИНИ ҲИСОБГА ОЛГАН ҲОЛДА БЛКЁИДАГИ ИШЛАРНИНГ АҲВОЛИ ТЎҒРИСИДА

БЛКЁИ Марказий Қўмитасининг биринчи котиби якунларни таҳлил этиб, таъкидладики, ёшлар иттифоқларининг асосий мақсадларини таърифлашга ёндашишлар қанчалик ранг-баранг бўлмасин, биринчи ўринга ижтимоий вазифа, ёшларнинг манфаатлари ва ҳуқуқларини ҳимоя қилиш ҳамда рўёбга чиқариш қўйилаяпти. Бир қатор ёшлар иттифоқларининг номлари ўзгартирилган бўлишига қарамай, улар аввалгидек ўзи ҳақида социалистик қадриятларга йўналтирилган сўл типдаги («сўлнинг» классик маънода англашда) ташкилотлар эканликиларини баён қилмоқдалар. Ёшлар иттифоқларининг бир қатор Устав қоидалари умумиттифоқ Уставига мос тушмайди. Бироқ булар БЛКЁИ Уставига нисбатан вайрон қилувчилик характерига эга бўлмай, кўпроқ тўлдирувчилик хусусиятига эгадир.

Шундай қилиб, Федерация субъектларининг ўз тақдирларини ўзлари белгилаш жараёни амалда поёнига етди. Бироқ биз XXI съездда фараз қилган БЛКЁИдаги ранг-баранг манзара натижаси бир хил маънода қабул қилинишдан узоқдадир.

Комсомол ўзининг сиёсий қиёфасини йўқотганлиги, уюшмаганлиги ва принципсизлиги тўғрисида тез-тез мулоҳазалар билдириладиган бўлиб қолди. Шу муносабат билан нима ҳам дейиш мумкин? Ҳақиқатан ёшликда КПСС суратини эслатувчи бир хил, бир қолипдаги турқ эндиликда БЛКЁИда йўқ — аниқ ижтимоий-сиёсий вазиятни ҳисобга олиш билан шаклланаётган бетакрор қиёфаси мавжуд. Ҳар бир жумҳурият ташкилотининг қиёфаси марказдан берилган андоза бўйича чизилган бўлмай, балки унинг ўзи томонидан шакллантирилгандир. Бироқ, таажжубланадигани шундаки, айни мана шунинг учун БЛКЁИ Марказий Қўмитасининг раҳбарияти қаттиқ танқид қилинаяпти.

Нима учундир унинг федератив тузилма принципларини изчил рўёбга чиқаришда, жумҳуриятлар ташкилотларининг съездларида ва конференцияларида қабул қилинган бир қатор қарорларга хотиржам муносабатда бўлишда БЛКЁИни барбод қилиш йўлини кўришаяпти.

Шу муносабат билан, қатъий қилиб таъкидлаб ўтмоқчиманки, БЛКЁИ Марказий Қўмитаси Бюроси БЛКЁИ XXI съезди томонидан ишлаб чиқилган иттифоқимизни федерация субъектларига сиёсий ва ташкилий ўз тақдирини ўзи белгилашда ғоят кенг даражада эркинликлар бериш билан федерация принципларида ҳаракат қилувчи ташкилотга қайта ўзгартириш сиёсий йўлига амал қилди.

Комсомол сиёсий реализм позицияларида ва социалистик танлаб олиш принципларида қолган ҳолда ўзида объектив юзага келган оқимларга иттифоқимизнинг янги ҳолати доираларида ўз-ўзини ривожлантириш имкониятини беради. Янги ҳолати, бу, балки янги ташкилот эмас. Яна бир бор таъкидлаб айтаман: комсомол фақат социалистик танлаб олиш доирасидаги социалистик аломати бўлган йўналишлардагиларни ўзига бирлаштириши мумкин ва зарур. Бошқа йўл — бу парчаланиш, бир қатор жумҳуриятлар ташкилотларининг ажралиб чиқиб кетиши, сўл типдаги ягона Бутуниттифоқ ёшлар ташкилоти сифатида БЛКЁИни вайрон қилиш йўли.

БЛКЁИдаги ғоят ўткир муаммолар: унинг ижтимоий вазифаларини рўёбга чиқариш, ёшларни ҳимоя қилишнинг реал механизмини яратиш ва бошланғич комсомол ташкилотларидаги оғир вазият ҳисобланади. Улар бир-бири билан узвий боғланган.

Ана шундан келиб чиқиб, бу масалаларни Бутуниттифоқ комсомол конференциясига қўйиш тўғрисида таклифлар билдирилди, у БЛКЁИ Ҳаракатномавий мақсади ва Уставига зарур бўлган ўзгартиришлар киритган бўларди.

В. Зюкин пировардида СССРнинг «Жамоат ташкилотлари тўғрисидаги» Қонунига мувофиқ БЛКЁИнинг бўлажак рўйхатдан ўтказиш билан боғлиқ бўлган бир қатор масалаларга тўхталиб ўтди.

Бизни ўйлантираётган муаммолар

«БАХТЛИ» ҲЎКИЗ

Замоннинг гуркираб-яшнаганини қаранг. Фаровонлик, тўкин-сочинлик, тенг ҳуқуқлилик... Киноя эмас. Мутлақо! Тенг ҳуқуқлилик бўлмаса, рўзномада мана бу сўқимнинг «гердайиб» туришига бало борми?!

Гарчи насли, турқи-тароватн, ётоғи бўлак бўлса-да, ҳўкиз жонивор оиланинг тенг ҳуқуқли аъзоси бўлган. Нега дейсизми? Биргина исботи: ҳамма қатори нон егач... шу-да.

Ҳа, итми? Қадимдан ит — вафодор. Сиз туни билан ширин уйқуда пайти у қўра-қўтонга, ҳовли-боққа бегоналарни яқинлаштирмайди. Мижжа қоқмай изғиб чиқади. Ҳалол хизмати учун бола-чақанинг нони, овқатидан ортганини беришга мажбурсиз. Яна бир томони ит жониворнинг пешонасига ёзилгани шу — ўт-ўланни еб билмайди.

Ҳўкиз-чи? Тўғри, оилага итдек ёки «гўшти ҳаром — меҳнати ҳалол» эшакдек хизмат қилишига йўл бўлсин? Берганни еб, кавш қайтариб ётаверади. Ҳар замонда бўкириб, пишқириб ҳаловатингни қочиргани ортиқча. Аммо... куни етиб, сўқимни бозорга солсангиз, ана унда бир қоп пул сизники. Ҳозирда гўшт фалон пулга чиққан пайти — икки яшар ҳўкизнинг ипини тутиб, эгасидан нархини сўраш учун ҳўкизнинг юраги керак... Негаки, бола-чақа билан ўн икки ой хўжалик ерини тимдалаб, олган пулингизга бундайроқ қўй олиш ҳам мушкул.

Аҳолига ун тарқатадиган бир танишимга рўпара келдим. Ниятим: икки қоп ун. «Йўқ, — деди у ҳижолатомуз. — Ун олиш учун Хонқага кетадиган куни одамлар эрталабдан уйни, омборни «қамал» қилишади. Уч-тўрт ой бўлди, омборга бир қоп ун туширмадим. Машинадаёқ талашиб кетишади. Олдинлар ҳар эҳтимолга қарши беш-ўн қоп асраб қўярдим. Юртчилик, бировнинг тўйи бор, бировнинг маъракаси...»

Ноилож ҳеч бўлмаса, иккинчи нав бўлса-да оламан, дедим. У ҳам йўқ экан. «Биласизми, — деди танишим. — Олдинлар одамлар иккинчи ва учинчи нав унни фақат молига бериш учун олишарди. Ҳозир ҳам ундайлар йўқ эмас. Лекин, камайди чоғи. Ун ҳам кунаро тортилиб бораяпти...»

Ошхоналар билан «битим» тузиб қўйган хонадонларни биламан. Қолган нонни арзон гаров олиб, сўқим боқишади. Қоп-қоп унни (иккинчи, учинчи нав у ёқдан турсин, биринчи навни ҳам) хамир қилиб, пишириб ҳўкиз боқадиган, йилига шу тариқа бир-икки сўқим семиртирадиган кишиларни эшитганман.

«Тўқчилик-да, тўқчилик, — дерди раҳматли бобом. Жамоа хўжаликлар тузилишида уруш даврида очарчилик, қаҳатчиликни кўрдик. Не-не бандалар кунжара еб, шишиб ўлишди... Ҳали ҳеч бало кўрмаган авлод нонни, унни оёқ ости қиляпти. Қадимгилар айтган: тўкин-сочинлик, арзончиликнинг ортидан, албатта, қаҳатчилик, қимматчилик келади, деб.... Ҳали бу нонкўрликнинг азобини тортамиз...

Бобом ҳақ бўлиб чиқди. Атиги ўн йил олдинги тўкин-сочинлик, арзончилик бугун гўё туш. Кунаро дўконлардан нимадир йўқолмоқда. Бир қути гугурт чайқовда бир сўмгача чиқди.

Озиқ-овқатни қўятуринг. Яқиндан бери унут бўлган қўл тегирмонлари «иккинчи умрини» яшай бошлади. Аҳоли қора кунга асраб қўйган хароз (тегирмон) тошларини нурқувват (электр) билан ишлашга мослаштириб, жўхори, макка донларини ун қилиб, рўзғорини амал-тақал тебратишмоқда. Боиси, куни-кеча дўконларда ҳеч ким олмай, тоғ-тоғ уюлиб ётадиган унлар йўқ. Бори ҳам ҳисобли — иш жойларидан рўйхат билан берилади. Яқин орада қимматлаши ҳақда гаплар юрибди. Иттифоқ ҳукумати озиқ-овқат маҳсулотларини қимматлатиш режаси борлигини расман эълон қилди. Гарчи, жумҳуриятимиз раҳбарлари ун маҳсулотларини қимматлатмасликка ваъда беришган бўлса-да, эртага вазият ўзгариб кетмаслигига кафолат йўқ. Куни-кеча пул ислоҳоти билан боғлиқ жумҳурият Президенти қарорини Иттифоқ Президенти бекор қилди-ку! Эртага бошқа бир қарорни ҳам бекор қилмайди, деб қайси биримиз айта оламиз...

Матбуот минг йилки, нонни асранг, деб бонг уради. Бу ёқда эса нон ва ун билан боқилган ҳўкизлар қассоб қанорасида кўз қувонтириб, жарақ-жарақ пулга айланаверади. Одамлар инсоф-диёнатни еб қўйишганми, давр бетайинми?.. Баъзилар чорва учун ем маҳсулотлари камёблигини рўкач қиладилар. Тўғридир. Чет жумҳуриятларга сув текинга жўнатиладиган кунжаранинг бирор дўконда сотилаётганини учратмадим. Ҳар замонда уруш фахрийларига «ғамхўрлик тарзида» бир қопдан тарқатишади. Унда ҳам пулига. Аҳоли чорваси учун ем маҳсулотлари сотадиган дўконлар очиш ғояси қоғоздан-қоғозга, қарордан-қарорга ўтиб, йўқ бўлиб кетади. Хайрли бошлама тарзида очилган дўкон хўжакўрсинга бир ҳафта ишлайди-ю, кейин пештахталари бўшаб қолади. «Йўқ, ҳеч нарса йўқ!» — деб сизни ишонтиришади сотувчилар. Бу ёқда эса қандайдир ҳожатбарорлар уйма-уй юриб ем сотишади. Чайқов нархида. Худди ўша пулга тўрт-беш қоп биринчи навли ун олиш мумкин. Ёки олти-етти қоп учинчи навлисидан. Демак, сўқим семиртирадиган одамга қайси бири арзонга тушиши кафтдек аниқ.

Биз нима демоқчимиз? Унни қимматлатиш, емни давлат нархида дўконларга чиқартириш ғояси — ниятимизми? Йўқ, ҳамма нарса ўз ўрнида бўлсин. Унни қимматлатиш миллионлаб қашшоқ деҳқон хонадонларига оғир зарба бўлади. Буни биламиз. Ҳукуматимиз ҳозирча пахтадан олинадиган емни дўконларга истаганингизча чиқаришга ҳам қодир эмас. Москвадаги режалаштириш идоралари белгилаб берган лимит бор. Биз кимларнидир боқишимиз ва эвазига «боқиманда халқ» номини олишимиз учун пухта ўйланган сиёсат яшовчан...

Мулоҳазаларимиз ҳўкизмолига нон бериб боқадиган нокасларни оқлашга хизмат қилмайди. Мусулмон бандаси сифатида Қуръони карим каби муқаддас саналган Ноннинг увоғи ҳам нест-нобуд бўлиши ёки бошқа кўргиликларга яратилишини гуноҳ санаймиз. Ушбу «бахтли» ҳўкизнинг ҳўкизтоифа эгаси моли олдига нон қўяётганда қайсидир қишлоқ-шаҳарларда минглаб деҳқон оилалари ярим оч кун кўраётганини ўйлайдими? Минглаб оилаларда тирикчиликнинг бош мезони бўлмиш нон қулфлоғ сақланаётганини биладими? Эртани ўйлайдиган оила каттаси тийинни-тийинга уриб яшаётганидан шу ҳолга тушганини эшитганми?

«Бахтли» ҳўкиз ва унинг бизга номаълум «бахтли» эгаси ҳақдаги сўзимизга якун шу: юртимизда тўкинлик белгиси бўлмиш чорва моллари сўқимлар, қўй-қўзи... мўл бўлаверсин. Худо, ҳўкизтоифа кимсалардан асрасин. Уларга инсоф берсин! Диёнат берсин!

ЭСЛАТИБ ЎТАМИЗ: сурат вилоят пойтахти Урганч шаҳрининг чекка маҳаллаларидан бирида туширилган. Одатда шаҳарнинг бу қисмида бадавлат одамлар истиқомат қилишади...

Рўзимбой ҲАСАН,
«Ёш ленинчи» мухбири.

Ж. ҚОЗОҚ олган сурат.

ХХ аср кундалиги

Олмония Федератив Жумҳуриятининг қўпгина шаҳарларида жамоатчилик Американи Форс кўрфазида олиб бораётган урушни тўхтатишга чақириб, намойишлар ўтказди. Ҳали уруш бошланмасидан аввал бу мамлакат аҳолиси зиддиятни тинч йўл билан ҳал этишни талаб қилиб чиққанди.

СУРАТДА: Берлиндаги АҚШ ҳарбий муассасаси ёнида ёшлар норозилик намойиши ўтказмоқдалар.

ДПА — ТАСС сурати.

«Сутдан оғзи куйган...»

Форс кўрфазидаги уруш тобора шиддатли тус олмоқда. Ҳар икки томон ҳам ўзининг талофатидан кўра кўпроқ душман томоннинг йўқотишларини бўрттириб кўрсатишга интилмоқда. Бу борада, айниқса, кўпмиллатли кучлар қўмондонлиги ўзининг ҳаддан зиёд устун эканлигини қуруқликдаги ҳужум бошланмасдан олдин ҳам бир неча бор исботлаганди.

Мана уч кеча-кундузки Қувайт ҳудуди ва Ироқнинг жанубий ноҳиялари яхлит жанг майдонига айланган. «Қувайт учун жанг» деб ном олган бу урушда икки томондан миллионга яқин аскарлар, минглаб танклар, бронетранспортерлар, замбараклар қатнашяпти. Иттифоқчилар зўр бериб Ироқ қўшинларининг парокандаликка учраганини, аскарлари эса тушкун кайфиятда эканлигини таъкидлаб бутун дунёга жар солишмоқда. Аммо негадир қайта-қайта такрорланаётган бу гаплар унчалик ишонч уйғотмаяпти. Негаки, 17 январда осмондан биринчи зарба бергандан кейиноқ амриқоликлар Ироқ қўшини салкам бутунлай йўқ қилинди дея шовшув кўтаришганди. Қуруқликда ҳужум бошлангач яна шу гапларни эшитяпмиз. Афтидан бу Ироқ қўшини ва Ироқ тарафдорларига таъсир этиш учун мўлжалланган руҳий ҳужум. Лекин доно ўзбек халқининг ажойиб бир нақли бор «Жўжани кузда санаймиз» деган...

Жаҳон жамоатчилигини нафақат урушнинг қандай тугаши, шу билан бирга урушдан сўнг Форс кўрфазида қандай вазият вужудга келиши ҳам ташвишлантирмоқда. АҚШ давлат котиби Жеймс Бейкер телевидение орқали сўзга чиқиб Шўролар Иттифоқи Форс кўрфазидаги муаммоларни ҳал этишда муҳим ҳисса қўшиши мумкин, деган. Ҳар қалай СССРнинг номи тилга олингани яхши, албатта. Бироқ «Сен яхши, сен яхши, сендан...» қабилида иш тутиб Вашингтон урушдан сўнг ўз билганидан қолмаса бўлгани. Ахир Кремлдагилар Саддам Ҳусайнни Қувайтдан чиқиб кетишга кўндирганда Оқ уйдагилар шундай йўл тутишди-ку! СССР Президентининг таклифи яхши-ю, лекин етарли эмас, деган президент Буш бердисини кутмай ҳужум бошлаш тўғрисида буйруқ берди.

Ж. Бейкерннинг гапига унчалик ишонмаётганимизнинг биринчи сабаби бўлган ушбу воқеа, доно ўзбек халқининг яна бир ажойиб ҳикматини ёдга солди «Сутдан оғзи куйган қатиқни ҳам пуфлаб ичади...»

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

145 КИЛОГРАММЛИ ҒОЛИБ

● ОҒИРЛИГИ 145 килограмм бўлган Анжела Мадзини «Сало —1990 хоними» унвонига сазовор бўлди. Италиялик 55 ёшли бу аёл кунига 10 литр сут истеъмол қилиб, бир ўтиришда 10 дона тухумни «кўрдим демайди». Шуниси ажабланарлики, Мадзини рок рақсига тушишни жуда яхши кўради.

55 КИШИГА БИТТА СУВ ҲАВЗАСИ

● АМЕРИКА Қўшма Штатларида кунига 70 миллион киши спорт билан шуғулланади. Югуриш йўлаклари, сузиш ҳавзалари, спорт залларининг сони кундан-кунга ортиб бормоқда. Мамлакатда 100 миллионга яқин киши мунтазам сузиш ва югуриш билан машғулдир. Қўшма Штатларда 4 миллион 350 мингта сузиш ҳавзаси мавжуд, бу 55 кишига битта ҳавза деган гап.

«ЎҒИРЛИК» ИСБОТЛАНМАДИ

● МАНХЭТТЕН суд биносидан охирги марта чиқиб кетган Хулио Иглесиас таниш-билишларига мамнуният билан дастхат тарқатар, барчага таниш бўлган ёқимли табассуми билан мухлисларини хурсанд қиларди. Жаҳонда ўзини энг машҳур ижрочи деб ҳисоблайдиган таниқли испан хонандаси ўз ватандоши, металлургия соҳасининг мутахассиси Энрике Чиа билан бўлган узоқ муддатли суд жараёнида ғолиб чиқди. Энрика Чиа бундан бир ой илгари Манхэттен федерал судида машҳур хонандага қарши иш қўзғатган, уни мусиқа асарини «ўғирлашда» айблаган эди.

15 МИНУТЛИ САЁҲАТ

● ЧЕХИЯ — МОРАВИЯ аэроклуби саёҳатчиларга хизматнинг янги турини таклиф этди. Арзимаган пулга Прага осмонида 15 минут бизнинг 12 ўринли АН—2 ҳамда маҳаллий 4 ўринли Зет-43 тайёраларида мириқиб сайр этиш мумкин.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

АВАСТО — бани башар Курран Замин узра яшай бошлаган замонларда яралган Шарқ халқлари бобо динининг муқаддас китобидир. Бизларга маълум ва маъруф тўрт илоҳий китоб — Забур, Таврот, Инжил, Қуръон — каби Авасто ҳам ўз замонида Шарқу Ғарб, Жануб ва Шимол ҳудудларига кенг тарқалди ва башарият тараққиётида муҳим роль ўйнади.

Муқаддас китоблар Одам Сафиуллоҳдан буён бир юз йигирма тўрт минг (баъзи манбаларда бир юз йигирма саккиз минг) Пайғамбар ўтганини қайд этади. Ким билсин, балки уларнинг бири Зардуштдир...

Авасто китоби тилимизга илк бор таржима қилинмоқда. Истилоҳлар, жуғрофий ўринлар, англаниши душвор сўзларнинг кўплиги изланиш ва машаққатни тақозо қилади. Биз мукаммаллик даъво қилмадик ва жумла сакталар учун узрхоҳмиз. «Санъат» ойномаси шу йилнинг март ойи сонидан эътиборан ўз саҳифаларида Авасто китобини чоп эта бошлайди.

АҲУРА-МАЗДА ҚАСИДАСИ

(1 ЯШТ, «ХУРМУЗД-ЯШТ»)

Шод бўлсин Аҳура-Мазда ва даф бўлсин Анҳра-Ману» «энг сазовор ирода Ҳақиқат кушойиши ила»[1].

Мадҳ этаман эзгу фикрат, эзгу калом, эзгу амал ила эзгу фикрат, эзгу калом, эзгу амални[2]. Жамиъ эзгу фикрат, эзгу калом, эзгу амалга бағишланаман, жумла ёвуз фикрат, ёвуз калом ва ёвуз амаллардан юз бураман.

Келтирурман сизга, Барҳаёт Авлиёлар, фикрат ва каломим, омол ва қудратим, «тириклигим вужуди ила» эътироф этиб сиғинчим.

Олқишлайман Ҳақиқатни: «Ҳақиқат олий шарофатдир. Мушарраф бўлгай шарофатга ул ким, Ҳақиқати шарофатдир олий». (Уч марта)[3].

Ўзимни ёвуз жинлар мухолифи Аҳура таълимотининг тарғиботчиси, Маздаининг зардуштий топингувчиси дея эътироф этаман.[4]

Ҳақиқат ҳомийси тақводор Хавонига — сиғинч ва ситойиш, фараҳ ва шараф, Ҳақиқат ҳомийси тақводор Савонҳи ва Висёга — сиғинч ва олқиш, фараҳ ва шараф.[5]

[Ҳақиқат ҳомийси тақводор Рапитвинага — сиғинч ва ситойиш, фараҳ ва шараф. Ҳақиқат ҳомийси тақводор Фродатфшова ва Зантумага — сиғинч ва олқиш, фараҳ ва шараф.][6]

[Ҳақиқат ҳомийси тақводор Узойиринага — сиғинч ва ситойиш, фараҳ ва шараф. Ҳақиқат ҳомийси тақводор Фродатвира ва Даҳюмага — сиғинч ва олқиш, фараҳ ва шараф.][7]

Мунаввар, фароғатли Аҳура-Маздага фараҳмандлик — сиғинч ва олқиш, фараҳ ва шараф.[8]

«Энг яхши Илоҳ каби...» сўз қотди менга мулозим коҳин...», «Ҳақиқатнинг энг яхши сарвари янглиғ» дея айтсин билгувчи ва инонгувчи.

1. Аҳура-Маздадан
Сўрди Спитома-Зардушт:
«Айтгил менга, Азизлардан Азиз,
Мавжудот даҳрнинг парвардигори,
Муқаддас Сўзлардан[10] қай бири
Энг қудратли,
Энг музаффар,
Энг хузурбахшдир
Ва ғояти таъсирлидир бари-бардан?[11]
2. Нимадир у сарбаланд беҳад,
Нимадир у нажотбахш ғоят,
Ким йўқ айлар барчадан зиёд
Инс-жинлар ғанимлигини?
Нимадир у мулки суғрода
Ҳар нарсадан ўзгувчи хаёл,
Нимадир у мулки суғрода
Энг Покиза Руҳ?»[12]
3. Аҳура-Мазда деди:
«Менинг номимдир у,
Спитома-Зардушт,
Муқаддас Барҳаёт номлардан, —
Ва тоат-ибодат каломлардан
Энг қудратлиси,
Энг музаффари,
Энг хузурбахши
Ва ғояти таъсирбахши ҳам.
4. Ғолиблардан ғолиброқдир у
Ва нажотбахш барча нарсадан.
Инсу жинлар душманлигини
Нест қилгувчи ягона ҳам у.
Удир жисму жуд оламида
Ҳар нарсадан ўзгувчи хаёл,
Удир жисму жуд оламида
Энг Покиза Руҳ!
5. Зардушт деди:
«Ул номин дегил,
Эй, беғубор Аҳура-Мазда,
Ким улуғдир,
Гўзалдир, хушдир,
Музаффардир,
Энг нажотбахшдир.
Инс-жинлар душманлигини
Даф этгувчи ҳаммадан зиёд
Ва таъсирчан барча нарсадан!
6. Ўшанда мен йўқ айлагумдир
Афсунгарлар ғанимлигини,
Ўшанда мен йўқ айлар эдим
Барча жину жодугарларни.
Мени асир эта олмасдир
На жин зоти, на инсон зоти,
На ялмоғиз, на фирибгарлар».
7. Аҳура-Мазда деди:
«Менинг номим — Сўровчидир,[13]
Вафодор, Зардушт,
Иккиламчи исмим — Матлуб,
Учинчи — Қудрат,
Тўртинчиси Ҳақиқатдир,
Бешинчиси — Барча Эзгулик,
Мазда билан бошлангувчи бор Ҳақиқатлар.
Олтинчиси — Ақл эрур,
Еттинчи — мен Ақллидирман,
Саккизинчи — Таълимотман мен.
Тўққизинчи — мен Муаллимман.
8. Ўнинчи — мен Авлиёдирман,
Ўн биринчи — Муқаддасман мен,
Ўн иккинчи — мен Аҳураман,
Ўн учинчи — Қудратлидирман,
Ўн тўртинчи — Ёвуз Эмасман,
Ўн бешинчи — мен Толибдурман,
Ўн олтинчи — Ҳисобчиси барча нарсанинг[14].
Ҳар нарсани Кўргувчиман — ўн еттинчиси,
Асрагувчи ҳам ўзимман —ўн саккизинчи,
Яратгувчи менинг ўзим — ўн тўққизинчи,
Йигирманчи — мен Маздаман.
9. Зардушт, менга ибодат қил.
Ибодат қил кеча ва кундуз,
Адо этгил тоатларни
Муносиб тарзда.
Мен Аҳура-Мазда шу он
Мадад бермоқ учун келурман.
Сраҳоша хушфеъл келур
Сени қўлларга.
Қўлламоққа келур тиниқ сувлар,
Майсалар,
Қўллар сени
Тақводор қавмлар.
10. Қай онки, оҳ Зардушт,
Нест айламоқ истасанг сен
Инс-жинлар душманлигини,
Жодугарлар, сеҳргарларни
Ва мустабид қавийликларни
Ҳамда ёвуз қоропонларни,
Жуфт оёқли аблаҳларни,
Каззоб олим ва тўрт оёқ
Газандаларни,
11. Ҳам юксак, ҳам қон юқи ўша
Кенг алвонли,
Кенг андомли душманларингни[15]
Ёд эт, ёд эт
Бу номларни
Кеча-ю кундуз.
12. Яратгувчи — Олампаноҳман,
Асрагувчи, Билгувчиман мен,
Муқаддас Руҳ исмимдир менинг
Ҳам Нажотбахш менинг исмимдир,
Энг Нажотбахш исмимдир менинг.
Мулозим ҳам менинг исмим —
Таборак Маҳрам
Ва Аҳура исмим менинг,
Мазда исмимдир
Ва Тақводор исмим менинг,
Энг Тавфиқли — мен.
Хузурбахшдор менинг исмим.
Энг Хузурбахш — мен.
Ҳар нарсани Кўргувчиман,
Энг Кўргувчи — мен.
Энг Сезгирдир менинг исмим,
Энг Сезгувчи — мен.
13. Нигаҳбондир менинг исмим,
Кузатгувчи — мен,
Яратгувчи — исмим менинг,
Паноҳ исмимдир.
Ҳимоячи — менинг исмим,
Билгувчи — менман.
Ҳар нарсадан Огоҳ — исмим,
Подачи ҳам — мен.
Мен «Подачи каломиман»[16]
Ҳукмпарастман,
Ўз-ўзимга Ҳокимман мен,
Нек Ҳукмдорман,
Хушфеъл Ҳукмдор.
14. Менинг исмим — Алдаб бўлмас,
Исмим — Алдовсиз.
Исмим менинг Пушт-Паноҳдир,
Вайронкор исмим.
Бир ҳамлада маҳв этгувчи
Муқтадир исмим.
Борлиқ олам халлоқи — мен.
Марҳаматдир номим менинг,
Шафқатпешаман.
Хайрлидир — менинг исмим.
15. Мен Амалда Саркордирман,
Ҳақиқатда Даркордирман,
Кераклидир менинг исмим,
Қудратлидир менинг исмим,
Тавонодир менинг исмим,
Ҳақиқийдир менинг исмим,
Бузруквордир менинг исмим,
Ҳукмдордир менинг исмим,
Зўр Ҳокимдир менинг исмим,
Хирадманддир менинг исмим,
Донишманддир менинг исмим,
Олисларни Кўргувчи — мен,
Бу исмлар бари менинг.
16. Ким бу жидду жад оламида,
Спитом-Зардушт,
Жумла менинг номларимни тун-кун ёд этса,
17. Зикр этса турар чоғи,
Зикр этса ёта,
Боғлаганда камарини,
Ёхуд ечганда[17],
Уруғидан кетганида,
Юртдан кетганда,
Ёхуд қайтиб келганида ўз ватанига.
18. Ул кимсани маҳв этолмас
На тун, на кундуз
Ғазабкорлар таъқибининг ёвуз силоҳи,
На тўқмоғи, на пайкони,
На тиғ, гурзиси,
На хуружин шиддатлари.
19. Бу йигирма исмим менинг[18]
Пушт-Паноҳдир
Барча фисқу ҳазёнлардан,
Ҳам ёзуғли ҳалокатдан,
Осий қотилдан
Ва ҳам қаттол каззоблардан,
Анҳра-Ману фитнасидан,
Бу исмлар асраб қолар минглаб эрандек».
20. Ким асрагай бизни, Мазда,
Айтгил, сенингча?
Мени олам нажоткорин сарвари қилгил,
Эзгу ўйли Сраҳоша
Келсин кимга тушган эса
Сенинг назаринг[19]
21. Олқиш бўлсин Ҳуварнога,
Зўр паҳлавонга!

Авасто

Олқиш Орий-Войждга!
Мазда берган яхшиликка!
Дот сувларига,
Тиниқ сувли Ардвига ҳам
Олқишлар бўлсин
Ва эзгулик оламига
Бўлсин санолар.
«Энг яхши Илоҳ каби...» (Ўн марта).
«Ҳақиқат олий шарофатдир...» (Ўн марта[20]).
22. Биз ибодат бирла дуо қилармиз
Қудратли «Аҳуна-Вора» ҳаққига,
Суюмли Воҳишта-Оша ҳаққига.
Ўлмас Валийларни дуо қилармиз,
Эҳтиром қилармиз Куч-у Қувватни,
Қониқиш, Шиддат ва Зафарёбликни.
Ҳокимлик, Ҳуварна ёдимиздадир
Ва таъзим қилармиз мурувватпеша
Мунаввар Аҳура-Маздага.
«Тоат келтирурмиз шарафли Мазда
Тан олган зотларга топинурмиз биз»[21].
23. «Энг яхши Илоҳ каби...» (Икки марта).
Санолар айтурман асли санога,
Санолар айтурман дуолар ҳаққи,
Санолар айтурман шиддат, қудратга,
Аҳура-Маздага, саховатлига.
«Ҳақиқат олий шарофатдир...»
24. Оҳ, Зардушт, асрагил асрлар оша
Вафодор эрларни хоин ёвлардан,
Асрагил ростларни зиён-заҳматдан,
Асрагилки ғорат қилмасин улар,
Асрагил илоҳий низом аҳлини,
Бизларни, Барҳаёт Авлиёларни.
Асрагил, энг мўъжаз қурбонликларни —
Энг улуғ қурбонлик дегувчиларни.[22]
25. Эзгу ўй, оҳ Зардушт,
Менинг буёндим.
Энг олий Ҳақиқат —
Бунёдим менинг.
Бу одил Ҳокимлик
Ижодим менинг.
Тавфиқли зотларга
Нарги оламда
Раҳмат ва Боқийлик
Менинг касбимдир,
Оҳ, Зардушт, вафодор!
26. Онгла ва унутма,
Эй, содиқ Зардушт,
Менинг фикратимга боғлиқдур буткул,
«Нечук бу оламнинг яхши бўлмоғи»,
«Не кечгай бу олам интиҳосида?»[23]
27. «Минглаб воситалар, туман чоралар» (Уч марта).
Муқаддас Тақвонинг ихтиёрида.
Муқаддас Тақво-ла вайрон этингиз
Уларнинг тамомий ғанимликларин,
Қулоғин беркитинг, қўлларин ушланг,
Оёқларин қирқинг, боғланг ўзларин.[24]
28. Оҳ, Мазда тавфиқли,
Каззоб касларни
Айтгил забун қилиб бўлгайми чиндан?
Тақводор каззобни забун айлайди,
Забун айлар каззоб тақводорни ҳам.
Аҳура-Маздaнинг қулоқларига
Ибодат қилгаймиз, зероки улар
Эшитгай раббоний калималарни.
Аҳура-Маздaнинг солим Ақлига
Ибодат қилгаймиз, зеро бу Ақл
Эслайди раббоний калималарни.
Аҳура-Маздaнинг забонигада
Ибодат қилгаймиз, зеро ул забон
Зикр этар раббоний калималарни.
Ушида ва Ушидарна тоғларига
Ибодат қилгаймиз кеча ва кундуз,
Ибодат қилгаймиз кеча ва кундуз.
29. Зардушт деди:
...[25].
Муқаддас тавфиқнинг жуфт кўзи билан
Тилиб ташлангандир аҳли ножинслар.
30. «Минглаб воситалар, туман чоралар».
Асмо-Хваниванинг — тақводор эрнинг
Қалбига дуо-ю тоат қилармиз,
Ибодат қилармиз юкиниб қаттиқ.
Мен тоат келтиргум Мазда атоси —
Тавоно Ҳаокарна шажарига.
31. Аҳура-Маздaнинг қулоқларига
Ибодат қилгаймиз, зероки улар
Эшитгай раббоний калималарни,
Аҳура-Маздaнинг солим Ақлига
Ибодат қилгаймиз, зеро бу Ақл
Эслайди раббоний калималарни.
Аҳура-Маздaнинг забонигада
Ибодат қилгаймиз, зеро ул забон
Зикр этар рабоний калималарни.
Ушида ва Ушидарна тоғларига
Ибодат қилгаймиз кеча ва кундуз,
Ибодат қилгаймиз кеча ва кундуз.
«Ҳақиқат олий шарофатдир... (Уч марта
«Ва тақводор эрнинг....» сўзлари билан)[26].
32. Муқаддас Тавфиқдан ибтидо топган
Жумла ибтидони ардоқлаюрмиз,
Ким улар ҳақиқий ибтидосидир
Ҳақдан бино бўлган тақводорларнинг
Барча улуғлардан улуғроқ, мумтоз
Аҳура-Маздадир музаффар сарвар.
Қон юқи қаҳрнинг нобуд бўлиши,
Анҳра-Ману ва мозон девларин,
Осий каззобларнинг ҳалокати ҳам
Мунаввар Аҳура-Мазда зафари.
Барҳақу Барҳаёт жамиъ Валийлар,
Тиштри юлдузи — ёруғ ва бахтли,
Мутаққий эрларнинг Муқаддас Руҳи
Яратган махлуқот зафари сари.

АҲУРА-МАЗДА ҚАСИДАСИГА ИЗОҲЛАР

Қасида бизнинг давримизгача бузилган ҳолда етиб келди, афтидан у кейинги давр ҳаттотлари томонидан кўчириш жараёнида ё тўлдирилган ё бузилган. Алоҳида бадиий қимматга эга эмаслигига қарамай «Ҳурмузд-яшт» катта аҳамиятга шунинг учун ҳам моликки, у яштлар силсиласининг аввал-бошидан ўрин олган ва унда зардуштийлик эътиқоди олий илоҳи — Аҳура-Маздaнинг жами исмлари зикр қилинган. Исмлар дастлаб эҳтимол йигирмата бўлгандир, бироқ кейинча бу саноқ яна элликтага кўпайди (Аҳура ва Мазда исмларини истисно қилганда). Зардуштийлик дини илоҳининг 72 номи бор. Мавжуд адабий-илмий нуқсонларга қарамай «Ҳурмузд-яшт» зардуштийлар томонидан чуқур эҳтиром қилинади, зеро эътиқодга биноан Аҳура-Мазда исмларини тўкис зикр қилиш воситасида иблис ва девлардан халос бўлиш мумкин. Эслатиш жоизки, бошқа динларда ҳам илоҳ исмларининг ранг-баранглиги ва уни бот-бот ёд этиш энг афзал амаллардан биридир. Жумладан Исломдаги Аллоҳни 99 қисми («АЛ-АСМАЪ АЛ-ҲУСНА») бунинг ёрқин намунаси.

«Ҳурмузд-яшт» ҳар кун тонгги ибодатлардан сўнг, уйқудан олдин ва хусусан, юрт ўзгартирилганда, албатта, ўқилган.

1. Бу ва қуйида биринчи бандгача келтирилган бошловчи дуолар барча яштлар учун умумийдир, улар фақат қасида ижро этилган куннинг вақти ва тубанда квадрат шаклидаги қавслар ичида келган пассаж — парчалар билан фарқланади. Қўштирноқ ичида ва бошқа ўринларда Готлардан (Зардуштнинг шеърий ваъзлари) ва кўплаб дуоларнинг бошланиш қисмларидан иқтибос келтирилади (жумладан «Аҳуна-Вора», «Оша-Ваҳишта» ва бошқа дуолар).

2. ЭЗГУ ФИКРАТ, ЭЗГУ КАЛОМ, ЭЗГУ АМАЛ — зардуштийлик ахлоқининг асосий учлиги. Зардуштий бутун ҳаёти давомида ушбу учликни ўзида мужассам этмоғи керак. Ўлимдан сўнг марҳум руҳи устидан ўтказилгувчи ҳисоб-китоб (суд) жараёнида Ҳақиқат илоҳи Рашну уларни тарозида салмоқлаб кўради. Тарозининг бир палласига эзгу фикрат, калом ва амаллар, бошқасига эса ёвуз фикрат, калом ва амаллар қўйилади. Борди-ю эзгу фикрат, калом ва амаллар салмоғи ёвуз фикрат, калом ва амаллар салмоғидан зиёдалик қилса, марҳум руҳи юқорига — жаннатга Аҳура-Маздaнинг ёруғ масканига парвоз қилади, акс ҳолда тубанликка — Анҳра-Ману ва девлар жамиятининг машаққатли домига тушиб кетади.

3. «ҲАҚИҚАТ ОЛИЙ ШАРОФАТДИР....» —Моҳияти ва аҳамиятига кўра «Аҳуна-Вора»дан кейинги «Оша-Воҳишта» («Олий Ҳақиқат») дуосига ёхуд «Ошам-Воҳу» («Ҳақиқат — шарофат...») дуосининг илк калималарига тенг келувчи зардуштийлик дуоси.

4. Зардуштийликнинг «Ҳақиқат рамузи» асарининг «Фраворона» («инонаман, эътироф этаман, танлайман...») — дейилгувчи дуоси. Бу дуо Зардушт ўлимидан кейин киритилган. «Ҳақиқат рамузи»нинг тўлиқ таржимаси В. И. Абаев томонидан бажарилган. «Қадимги Шарқ тарихи хрестоматияси», 2 қ. М., 1980, 63-64 б; «Қадимги Шарқ адбиёти. Эрон, Ҳиндистон, Хитой». Боблар. МДД наш-ти, 1984, 9-10 б.

5. Бу дуо тонгда илоҳ Ҳавони («ҳаомга алоқадор», ҳаом — луғатга қаранг — тонг маҳали тайёрланган) ҳомийлик қиладиган — қуёш чиқишидан кун ярим бўлгунгача пайт — қасида билан ўқиладиган дуо. Зардуштийлик эътиқодига кўра бир кеча-кундуз беш нафар ҳомий ёхуд қисм — бобдан иборат. Уларнинг ҳар бирига алоҳида бошлиқ ва раҳнамо — ротулар ҳомийлик қилган: қуёш чиқишидан чоштгоҳгача; чоштгоҳдан куннинг иккинчи ярмига қадар (қуёш ғарбга энаётган пайт); қуёш ботгунча; қуёш ботишидан тун ярмигача; тун ярмидан тонгга қадар. Тун ва куннинг бўлинишига кўра зардшутийларга беш маҳаллик ибодат буюрилган бўлса-да, улар амалда бир ибодатга иккинчисини қўшган ҳолда уч маҳал — эрталаб, кундузи ва кунботарда ибодат қиладилар.

САВОНҲИ — ҳайвонларга ҳомийлик қилгувчи илоҳ; ВИСЁ — уруғ, насл ва қишлоқ илоҳи — айнан таржимаси «қишлоқ уруғига тегишли».

6. РАПИТВИНА — куннинг иккинчи қисмига ҳомийлик қилгувчи илоҳ. Кундуз маҳали ўқилгувчи қасида унга бағишланади. ФРОДАТ-ФШОВА — майда ҳайвонларга ҳомийлик қилгувчи илоҳ; ЗАНТУМА — қабилалар илоҳи.

7. Бу ифода куннинг иккинчи ярми — кунботарга яқин пайтда ўқилгувчи қасидада зикр этилади. УЗОЙИРИНА — куннинг учинчи қисмига ҳомийлик қилгувчи илоҳ, айнан: «Тунги, куннинг сўнгига тегишли». Куннинг тўртинчи қисмига илоҳ ОЙВИСРУТРИМА; бешинчи қисмига илоҳ УШОҲИНА ҳомийлик қилади.

ФРОДАТ-ВИРА — эркакларга ҳомийлик қилгувчи илоҳ, айнан: «эрларни ўстиргувчи»; ДАҲЮМА — мамлакатлар илоҳи, «мамлакатларга тегишли».

8. Бир яштни бошқа биридан фарқлагувчи муножот-дуо. Кейинги қасидалар олдидан улар руҳига мос муножотлар келтирилади.

9. «ЭНГ ЯХШИ ИЛОҲ КАБИ...» — энг кўп ўқилгувчи зардуштий дуо, «Аҳуна-Вора»нинг аввалги калималари. Бу дуо Зардушт томонидан айтилган дейилади. Зардуштийлар маросимида икки нафар мулозим хизматда бўлади: Готларни ижро этувчи ва ҳаом қуйгувчи бош мулозим коҳин (заотор) ва унинг ҳаом тайёрлагувчи ёрдамчиси (роспи).

10. МУҚАДДАС СЎЗЛАР — мантралар назарда тутилади. (Луғатга қаранг).

11. Ушбу банд қуйидагича таржима қилинса матнга яқин бўлади: «Замон охир бўлганда энг кўп таъсир қилгувчи» (эсхатологик маънода). Зардушт таълимотига мувофиқ замон охир бўлганда яхшилик ёмонликдан тамомила ажралиб чиқади, ниҳоят ёмонлик умуман яксон қилинади.

12. ПОКИЗА РУҲ — айнан: ҳаётий Аадор ва қалбни ҳаддан зиёд поклагувчи (янада аниқроғи — «тозаловчи»).

13. СЎРОВЧИ — таржима тахминий ва шартлидир. Бошқа ақидага кўра бу исм (Фраҳшта) «лиммо-лим, сероб, сербарака») шаклига яқин.

14. ҲИСОБЧИСИ ҲАММА НАРСАНИНГ — эҳтимол «кишиларнинг жамийики яхши-ёмон хатти-ҳаракатларини ҳисоблагувчи» назарда тутилади. (2-изоҳга қаранг).

15. КЕНГ АНДОМЛИ — ёки эҳтимол «кенг ҳужум майдонининг эгаси» — душман қисмлари ҳақидаги бу ифодани шундай тушуниш мумкин.

16. «ПОДАЧИ КАЛОМИ» — «Тақводор подачи...» сўзлари билан бошланувчи дуонинг номи.

17. Камар боғламоқ ва ечмоқ (72 адад Ясна боблари миқдоридаги юнг ипакдан тўқилган камар, белга уч карра айлантириб боғланади) кундалик ойин турларидан. Балоғатга етган ҳар бир эътиқодли зардуштий худди шундай камар тутмоғи шартдир, у ибодат жараёнида камарни ечиб, ҳар икки учини тутиб туради. Анҳра-Манунинг номи лаънатланган пайтда эса уни силтай бошлайди. Бу Ёлғон ва Ёвуз кучларга нисбатан нафрат ифодасидир.

18. Бу ерда келтирилган йигирма адад исм бундан олдинги бандларда (12—15) келган исмларнинг кейинроқ қўшилганини тасдиқлайди.

19. Зардушт сўзлари — Готдан иқтибос (Ясна 44.16).

20. Бу муҳим дуолар 3,9 изоҳларда шарҳланади.

21. Барча яштлар учун умумий бўлган интиҳоий дуо («Йанҳа-Ҳотам») билан «Ҳурмузд-яшт» ниҳоя топади, кейинги бандлар юқолган «Баҳмон-яшт»дан лавҳалар бўлиб, сўз ва шакллар бузилган, англанилиши қийин.

22. Сўнгги икки сатрнинг мазмуни қуйидагича: «топингувчи назарида улуғвор туюлгувчи қурбонлик илоҳ наздида энг мўъжаз қурбонликдир».

23. Готдан (Ясна 28.11 ва 30.4) келтирилган бу икки иқтибос билан Аҳура-Маздaнинг сўзлари тугайди.

24. Эҳтимол бу ўринда иблис, девлар назарда тутилган.

25. Сўзнинг боши бузилган, маъно ғализ.

26. 30—31 бандлар «Оша-Воҳишта» дуосигача уч марта «Ва тақводор эрнинг...» сўзлари билан такрорланади.

АЙРИМ СЎЗЛАР ИЗОҲИ

АВАСТО — («Авесто») зардуштийлик динининг авасто тилида яратилган китобларининг жами.

АНҲРА-МАНУ — (Анҳра-Манью, Аҳриман) айнан, «Ёвуз Руҳ» маъносини англатади. Аҳура-Маздaнинг рақиби, Ҳақиқат ва оламдаги барча яхшиликларнинг душмани.

ОРИЙ ёки ОРИЙЛИК — ҳинд-эрон қабилалари. Эрамиздан аввалги икки мингинчи йилда уларнинг бир қисми (ҳинд-орийлар) Ҳиндистон томонга силжидилар, қолган қисми эса Шарқий Оврупо, Ўрта ва Марказий Осиёда турли халқлар бўлиб шаклландилар.

«АҲУНА-ВОРА» — («Аҳуна-Варья», «Аҳунвар») зардуштийларнинг «Энг яхши Илоҳ каби...» сўзлари билан бошланувчи муқаддас дуоси.

АҲУРА — (Ахура) ҳоким, жаноб. Ҳинд-эрон худолари гуруҳларидан бирининг номи, дев ва иблислар душмани, шунингдек, Аҳура-Маздaнинг қисқарган шакли.

АҲУРА-МАЗДА (Ахура-Мазда) зардуштийлик эътиқодининг олий илоҳи Айни маъноси тахминан «Донишмандлик Худоси» (бу исмнинг бирмунча қадимийроқ шакли ҳам мавжуд — Ормазд, Ҳурмузд).

ОША — (этимологияси Орта, ведаларда — Рта, аваст. Оша) низом, ҳақиқат, адолат. Зардуштийлик динининг асосий мазмуни, ҳар нечук ҳолатда ҳам ёлғонга қарама-қарши қўйилади. Оламни бошқарувчи куч. Олий Ҳақиқат (аваст. «Оша-Воҳшита») — Барҳаёт авлиёлардан бири; «Оша-Воҳишта» — дуонинг номи.

БАРҲАЁТ АВЛИЁЛАР — аваст. Амэша-Спэнта — Омаша-Спанта — Аҳура-Маздaнинг олти эманацияси ва ёрдамчиси. Аҳура-Мазда бу олтиликни Спанта-Ману («Муқаддас Руҳ») ёрдамида жами махлуқотдан аввал яратди: «Эзгу фикрат»— аваст. Воҳу-Мано; «Олий Ҳақиқат» — Оша-Воҳишта; «Муқаддас Тавфиқ» — Спанто-Ормайти; «Матлуб Ҳокимлик» — Ҳшатро-Вора; «Бутунлик» — Харватот; «Мангулик» — Омаратат. Аҳура-Мазда Раҳнамолигидаги бу якка асос олтилик етти шарофатли ҳолисага ҳомийлик қилади: одам, ҳайвон, олов, ер, осмон, сув ва ўсимликлар.

ЭЗГУ ФИКРАТ — аваст. Воҳу-Мано, Барҳаёт Авлиёлардан бири.

ГОТЛАР — Ясналарнинг энг муқаддас қисми саналгувчи ва пайғамбар Зардушт томонидан яратилган шеърий хутба—панд-насиҳат, ваъз, амр-маъруф.

ЭНГ МУҚАДДАС РУҲ — аваст. Ману-Спаништа (Манью-Спэништа), Аҳура-Маздaнинг исмларидан бири.

ДЕВ, ДЕВЛАР — аваст, даава, ёвуз ва душман илоҳлар. Зардуштий динининг иблислари.

ЗАРДУШТ — (Заратуштра, Зардиҳишт) пайғамбар Зардушт (бу сўзнинг тахминий маъноси «қари туяли киши») Спитома уруғидан Порушаспнинг ўғли бўлиб Аҳура-Маздага эътиқодни тарғиб ва ташвиқ қилди. Зардушт Аҳура-Мазда билан мулоқот жараёнида кўп билимлар ва ўз саволларига жавоблар олди. Юнон тилига таржима қилинган Оврупода у Зороастр номи билан маъруф бўлди.

ҚОРОПОНЛАР — зардуштий динининг душманлари, эҳтимол мухолиф эътиқод коҳинлари.

ЁЛҒОН — аваст, ёвузлик, тартибсизлик (Ҳақиқат — Ошага зид ғоя).

МОЗОН ДЕВЛАРИ — сўзма-сўз таржимаси («улкан девлар», «ҳайбатлилар»га яқин. Мозонлик девлар — қадимда девлар макони ҳисобланган Мозон вилояти. Кейинча Ҳазар денгизининг жанубий қисмидаги Мозондаронга нисбат берила бошлади.

МАЗДА — Олий Илоҳ — Аҳура-Маздaнинг асл исми. Мазмуни «Донишмандлик Худоси».

МАНТРА — «Муқаддас сўз», илоҳий нутқ, дуо.

СПИТОМА — пайғамбар Зардуштнинг наслий номи.

СРАҲОША — айнан, «Бўйинсуниш». Итоатгўйлик, ахлоқ ва интизом илоҳи; у қўлидаги таёқ билан бўйинсунмасларни жазолайди. Зардушт уни барчадан улуғ, деб билади, чунки Сраҳоша одамларнинг Илоҳга келтирган тоат-ибодатлари ва хизматларини, ёвуз кучларга қарши курашларини назорат қилади.

ҲАОМА — ўсимлик, ундан тайёрланувчи ичимлик; ўсимлик ва ичимлик илоҳи (олтинкўз Ҳаома); афтидан бу маросим ичимлиги нинабарг ўсимлик шарбатидан тайёрланган ва сут билан омухта қилинган. Ҳаомни тайёрлаш ва истеъмол қилиш зардуштийлик маросимларининг таркибий қисми саналган. Ҳаома маст қилувчи хусусиятга эга бўлмай, аксинча кишини бардам ва тетик тутади. Бу ичимлик шоирлар ва тақводорларга илҳом, жангчиларга довюраклик бағишлайди. Ривоятларга кўра Зардуштнинг онаси худди шу ичимлик истеъмолидан сўнг бўлғуси пайғамбарга ҳомиладор бўлган экан.

ЯСНА — айнан, «диний маросим, сиғиниш», зардуштийлик динининг асосий расм-ойинларидан бири, литургия; маросим дуоларидан иборат «Авасто» китобларидан.

ЯШАТ — алоҳида илоҳга бағишланган қасида.

Асқар МАҲКАМ таржимаси.

Меросимизни ўрганамиз

Хўжаилғорда зиёратгоҳ бўлади

Амир Темур нафақат Мовороуннаҳрни, Туркистонни, балки Русия ва Оврупо давлатларини ҳам Тўхтамишхон ва Боязид Елдирим истибдодидан озод этган фотиҳ лашкарбошидир. Олмония, Англия, Франгистон, Италия каби йирик, ривожланган давлатларда Темур руҳини шод этиш, жаҳонгирга мангу миннатдорчилик изҳор қилиш мақсадида соҳибқироннинг портретлари дид билан ишланган, унинг уй-музейлари очилган, ҳозир ҳам ишлаб турибди.

Аммо, фотиҳнинг ўз юртида унинг қавми, юртдошлари руҳини шод этишаяптими? Пешонамизга битган ягона жаҳонгир таваллуд топган Хўжаилғор қишлоғи — Амир Темурнинг она қишлоғи эканлигини ҳамма биладими? Барлос қавмидан бўлган бу фозил ва доно одам туркий халқларни бирлаштириб, жаҳонга танитганлигини ёшларимиз билишадими? Лашкарбоши, Кўрагон Темур — Қашқадарёдан деб мақтангулик нималаримиз бор? Шаҳрисабзда — Темурнинг ўзи қурдирган тарихий асориатиқаларни ҳисобга олмаганда, унинг номини эслаш, руҳини шод этиш учун вилоятда нима бор?

Хайриятки, 1990 йил — от йилида Амир Темур яна ўз юртига, халқига, қавмига қайтарилди. Қўрқмасдан, Темур бобомиз бўлган дейдиган бўлдик. Қирқ қулоқли қозон узоқ сафардан сўнг яна ўзининг тарихий маскани — кўҳна Туркистонга Қул Хўжа Аҳмад Яссавий хотираси учун унга атаб Темур қурдирган мақбарага қайтарилди. Матбуот нашрларининг кунлик сонида Темур ва темурийлар ҳақида ёза бошлашди. Шаҳрисабз шаҳрида эса Амир Темур хиёбони ташкил этилди. Яна ҳам қувончлиси шуки, соҳибқирон ҳазратлари туғилган Хўжаилғор (Яккабоғ ноҳиясида, олдин Кеш вилояти тасаррруфида бўлган — Ж. Я) қишлоғида буюк бобомизга атаб — руҳларини шод этгали, беш асрдан буён авлодлари қилмаган иш — ёдгорлик тоши қўйилди. Яна шу ерда Хўжаилғорда эндиликда Амир Темур Кўрагоннинг ҳайкали қад ростлайди. Насиб бўлса, ана шу муборак даргоҳ — бутун жаҳон аҳлининг ўзига хос Темур қадамжоси — зиёратгоҳига айланади.

Буюк Амир Темур руҳини шод қилишга бел боғлаган, ёдгорлик тоши ўрнатишда шахсан масъул бўлган, бугунги кунда улуғ подшоҳнинг ҳайкалини қўйиш учун елиб-югуриб юрган фидойи инсонлардан бири — Ҳамид Олимжон номидаги Қарши Давлат муаллимлар олий билимгоҳининг профессори, таниқли олим Самад ака Шойқуловдир. Яқинда у билан учрашиб мулоқотда бўлдик.

— Амир Темур ҳазратларига ёдгорлик тоши қўйиш ташаббуси билан чиқиб, ана шу ишни амалга оширибсиз. Одамлар сизга раҳмат дейишмоқда.

— Бу ишимиз ҳали миннатдорчиликка арзимайди, — дейди Самад ака мийиғида кулиб. — Чунки, буюк бобомиз руҳи олдида биз доим қарздормиз. Ахир, Қашқадарё — жаҳонгир Темур ватани. Биз ундан ғоят фахрланишимиз керак. Минг афсуски, узоқ йиллар ўз қобиғимиздан четга чиқа олмадик. Сўқир кўзларимиз очилмади. Темурни «қонхўр» деганларида қўшилиб, такрорладик. «Золим» дейишди, иложсиз бош эгдик. «Босқинчи» дейишди — иккала қўлимизни ҳам кўтариб тасдиқлаб бердик.

— Ёдгорлик тоши ёнига қутича қўйилиб, яна шу қутичага ташланган «садақа» пуллардан соҳибқиронга ҳайкал ўрнатилармиш, дейилмоқда. Менингча, гарчи олти аср ўтган бўлса-да, улуғ бобомиз Амир Темур ҳеч қандай хайр-садақага муҳтож эмас. Чунки, Амир Темурнинг мангу хизмати ҳамон давлат хазинасини тўлдирмоқда, у қурдирган мангу тарихий обидалар, у ёзган ва у ҳақида ёзилган ўлмас китоблар... бари пул! Аммо, ҳайкалини ўрнатиш учун... қутичага пул ташланмоқда. Агар давлатимиз соҳибқирон бобомиз ҳайкали учун тегишли пулни ажрата олмаса, қурби етмаса, буни ҳам халққа очиқ айтиши керак. Эл кайвонилари ўзларининг тавоб қилгулик муборак бобокалонлари учун ана шу пулни (у қанча бўлса ҳам) бир ҳафтага қолдирмасдан йиғиб беришади. Шундоқ ҳам сахий халқимиз юзлаб керакли-кераксиз жамғармаларга «тишининг кавагида» асраб юрган пулларини ўтказиб юрибди-ку. Ахир, Темур юртдошимиз, ўзимиздан чиққан тождор-ку! Бу ҳақда Сизнинг фикрингиз қандай?

— Тўғри, халқимиз саховатли, қўли очиқ, ўтганлар руҳини ёд олувчи, арвоҳларини шод этувчи халқ. Бироқ, Қашқадарё ҳам жумҳуриятимиздаги энг катта вилоятлардан бири, ўзининг бюджети, бойлиги бор. Наҳотки, ўз тупроғини обод этган, мангу обидалар яратган, шу эл ва қавмнинг фарзанди бўлган, шу замин учун курашган, қаттол босқинчиларни ҳайдаб, мўғул истибдодини йўқотган. Турон заминдан чиққан яккаю-ягона жаҳонгир, бутун дунё подшолари соҳибқирон деб таъзим қилган юрт ўғлони — Амир Темур ҳайкали учун маблағ топа олмаса? Биров ёнига бормайдиган, аммо, давлатнинг минг-минг сўмлаб пуллари эвазига қад ростлаб турган ҳайкал ва ҳайкалчалар камми? Вилоят ижроқўмининг раиси Темир Хидировга учрашдим. Вилоят оқсоқоли ваъда берди: пул ажратилади, ҳайкал ўрнатилади. Ҳайкал ясаш учун энг моҳир санъаткор, шарқлик ҳайкалтарошлар керак. Албатта, улар танлаб олинади. Балки, бу муҳим тарихий ишни амалга ошириш учун конкурс эълон қилинар?..

— Самад ака, ўқувчилик йилларимизда тарих китобларида Амир Темур суратини кўрганмиз. Минг афсуски, у бошқа, тахминий расм экан. Аммо, энди ақлимизни таниб-маълум бўлдики, бобомизнинг суратлари бошқача экан. Соҳибқирон ҳазратлари хушсурат, серсоқол, келишган, алп қомат, ўткир боқишли, ҳайбатли, сиёсатли, паҳлавон келбатли... Эшитишимизга қараганда, Амир Темур ҳаётлиги пайтида мангу сақланадиган қилиб ягона сурат-портрети ишланган. У ҳозир Туркия давлат музейида — Истамбулда сақланаётган экан. Балки, Амир Темур ҳайкалини яратишда у кишининг асл портретлари асқотар...

— Гапларингиз тўғри. Ҳозир ҳайкал яратишнинг бир қанча усуллари кўрилмоқда. Аммо, Истамбулдаги Темуршоҳнинг асл портрети масаласи... рости, мен учун янгилик. Бу масала билан ҳам жиддий шуғулланамиз. Темурнинг руҳини шод қилиш учун қўлимиздан нимаики келса, барини қиламиз.

Хайрли, эзгу ва савоб ишнинг кечи бўлмайди. Демак, Қашқадарёда туронликларнинг улуғ бобоси Амир Темур Кўрагон ҳазратларига муҳташам, бежирим, сайқалланган, салобатли, шарқона ҳайкал ўрнатилади. Биз эса ташаббускор гуруҳ ишларига омадлар тилаймиз.

Амир Темур руҳини шод этиш — эзгуликдир!

Жалол ЯХШИБОЕВ.

Шоҳимардонсой соҳилида

Бу ерда очилган янги шифо маскани учун дастлабки йўлланмалар, қарияларга, меҳнат фахрийларига берилди.

Беҳудага шундай қилинмади. Зеро, «Қариси бор уйнинг париси бор», дейди доно халқимиз. Қолаверса, бу — юртимизда азалий удум. Йўқолиб кетаётган қадриятларимиз тикланмоқда. Тобора яқинлашиб келаётган улуғ айём Наврўзи олам арафасида бу нарса янада яққолроқ намоён бўлмоқда.

Ишбилармон, мурувватли одамларнинг фаолияти жамиятга ҳамма вақт наф келтирган ва шундай бўлиб қолиши, шубҳасиз. Шундайлар яқиндагина янги бир даволаш масканини барпо этдилар. Фарғона вилоят сув хўжалиги ташкилоти ташаббуси ва бевосита кучи билан қурилиб фойдаланишга топширилган янги шифо масканига «Зилол» деб ном қўйилди. Унга раҳбар этиб ёш шифокор Умар Латипов тайинланди. 45 нафар мутахассис ёшлар ва бошқа соҳадаги хизматчилар жамоаси ишининг бош мезони — бу меҳр-шафқат, жонкуярликдир. «Зилол» шифо масканида беморлар даволаниши учун сульфитли сув ҳавзаси (ванна), шифобахш балчиқ, уқалаш, ингаляция, манипулотерапия сингари махсус муолажалар тури мавжуд. Қолаверса, сой бўйидаги сўлим манзара баҳаво иқлимнинг ўзи ҳам танга бир даво.

— Ҳозирги пайтда шифо масканимизда 60 беморга мўлжалланган ўрин мавжуд. Ташриф буюрувчилар ўз саломатликларини тиклашлари, турли муолажалардан баҳраманд бўлишлари учун деярли барча шароит муҳайё этилган, — дейди янги даволаш гўшаси раҳбари У. Латипов.

СУРАТЛАРДА: Шоҳимардонсой соҳилидаги шифохонанинг дастлабки мижозлари. Кўриб турганингиздек дастлабки даволанувчилар қария ва нуронийлардан иборат бўлди. «Зилол» шифо масканининг олд кўриниши ана шундай.

Абдул Ғани ЖУМА олган суратлар.

КЕЛАЖАК ЭГАЛАРИ

Андижондаги «Менежер» марказини дастлабки аграрчи мутахассислар битириб чиқдилар. Ленин ноҳиясидаги хўжаликларнинг раҳбарлари ва бош мутахассислари шу курсларни ўқиб битирганликлари тўғрисида гувоҳнома олишди.

Улар бир ойдан кўпроқ вақт давомида олимлар ва амалиётчи иқтисодчиларнинг деҳқончилик-саноат комплексини бозор муносабатларига ўтказиш, ишлаб чиқаришни компьютерлаштириш, меҳнатни илмий ташкил қилиш муаммоларига бағишланган лекцияларини тингладилар. Курс тингловчилари мунозараларда, суҳбатларда иштирок этдилар. «Менежер» маркази база корхоналари ва хўжаликларининг раҳбарлари билан учрашдилар, вилоят ҳисоблаш марказида иш ўргандилар.

Улар Тошкент яқинидаги «Политотдел» жамоа хўжалигида ҳам бўлиб, деҳқончиликда, чорвачиликда меҳнатни ташкил қилишнинг замонавий шакллари ва усуллари билан танишдилар. Қишлоқ меҳнаткашлари меҳнат қилиши ва дам олиши, жамоа хўжалигидаги кичик корхоналар фаолияти учун яхши шароит яратиш тўғрисидаги маълумотлар фойдали бўлди.

Андижон вилоятининг бошқа ноҳияларидаги жамоа ва давлат хўжаликларининг раҳбарлари ҳамда мутахассислари ҳам бир йил мобайнида «Менежер» марказида ана шундай 130 соатли дастур асосида таҳсил оладилар.

Жиноят ва жазо

ВАГОНДАГИ ҚОТИЛЛИК

«Тасодифий фожиа — туби кўринмаган жарликни эслатади».

Ч. АЙТМАТОВ.

МУҲАРРИР қаршисида бош эгиб ўтирган, изтироблари кўзларида аччиқ ёш бўлиб силқиб турган йигит — шифокор Ҳасан Очилов. Таскин беришга ожизлигингни сезсанг, бундан ортиқ даҳшат йўқлигини ҳис қиласан, киши. Ҳасан ҳам гапни нимадан бошлашни билмай оғир сукутда туриб қолди.

МАЪЛУМОТ: Ҳасан Очилов — 1961 йилда туғилган. Касби шифокор, Ғузор ноҳияси марказий касалхонасининг «Тез ёрдам» бўлимида ишлайди. Оилали, икки фарзанди бор.

— Мени айрилиқ, армон доғи қийнаб келаяпти. Рости, бу азоб мени куну тун қўймайди. «Нега шу ёшимда ҳаётдан тўйиб бораяпман?» — деб гоҳи жуда асабийлашар, гоҳида йиғлайман. Укам, жигарим — Воҳиджоннинг қисмати менга тинчлик бермайди. Йигирма ёшида ҳаётдан фожиали кўз юмганлигига ишонгим келмайди. Воҳиджон 1990 йилнинг майида армиядан келди. Забардаст, армияда тирноғи ҳам қонамаган бола...

Ҳасан қўлимга катта, қизил муқовали альбомни тутқазди. Унда навқирон йигитнинг хизматдаги суратлари, моҳирлик билан чизилган соғинч мактублари тикилган. Ноҳиядаги Тельман номли мактабни аъло баҳоларга тугатиб, Кемерово вилоятида хизмат бурчини ўтаган. Тенгқурлари ичида эпчиллиги, уддабурронлиги билан танилган. Хизматни аъло даражада ўтаб қайтган. Армиядан келиб, ноҳия ҳудудида иш ахтарган. Лекин иш топа олмаган. Самарқанд мебель заводида ишлаб юрган.

— Яшириб нима қилдим. Эс билибманки, оиламизда осойишталик бўлганини эслай олмайман. Ота-онам ўртасидаги келишмовчилик бизни ҳам қийнарди. Лекин мен ва укаларим буни ичимизга ютишга кўниккан эдик. Укам Воҳид учун бу нарса оғир ва таъсирли эди. У шундай кезларда жуда асабийлашар, гоҳида сирли тарзда маъюс тортиб қоларди. 1990 йил 29 сентябрь куни уйга келиб: «Ака, мен Тошкентга бориб келаман, бир нарса олмоқчи эдим» деди. Тўғриси, шу сафар Тошкентга кетишига хоҳишим йўқ эди. Ўша куни негадир биринчи марта ёлворгандай бўлдим. Барибир кўнглимдан хавотир ўтди. Хаёлимга келган совуқ шубҳаларни қувишга уриниб, ичкари кирдим. 30 октябрь эди. Тонгга яқин кўзим илиниб, ёмон туш кўрдим. Укамнинг уйдан чиқиб кетганига роппа-роса йигирма кун бўлганди.

19 октябрь куни Ҳасан Очилов укаси Воҳид Очиловнинг суратини олиб Тошкентдаги ички ишлар қидирув бўлимига, ноҳиялардаги қидирув бўлимларига, бахтсиз ҳодисалар бюросига мурожаат қилади. Ҳеч қаердан маълумот топа олмайди. Бош суд тиббиёт экспертиза идорасидаги номаълум кишилар рўйхатида ҳам топилмади...

Аслида бу воқеа шундай бўлганди: 29 сентябрь куни Тошкентга борган Воҳид Самарқандга қайтиш учун 30 сентябрь куни «Тошкент — Бухоро» поездига чиқади. Воҳид поездда йўл-йўлакай Анжела ҳамда Гуля исмли қизлар билан танишиб қолади. Худди шу поездда кетаётган самарқандлик Мухтор исмли йигит қизлардан бири Гуляни суҳбатга таклиф қилади. Мухтор қиз билан қўшни вагондаги купеда кетаётган бухоролик йигитлар олдига боради. Қиз ташқарида дугонаси қолганлигини айтиб, безовталанади. Йигитлар Гуляга «дугонангни ҳам чақириб кел» дейишади. У дугонасига Воҳид рухсат бермаслигини айтади. Йигитлар эса «ундай бўлса, ўзини чақир» дея Воҳидни чақириб келишни буюришади. Қиз Воҳидни ичкарига чақириб, ўзи дугонаси билан йўлакда қолади. Воҳид 10 минутлар чамаси вақтдан сўнг, аччиқланиб қайтиб чиқади. Ичкарида қандай гап-сўз бўлганлиги қоронғу. Гулянинг гувоҳлик беришича, йигитлар Воҳид чиқиб кетгач, тожикчалаб ўзларича нимадир дейишган. Орадан кўп ўтмай, йигитлардан учтаси купедан чиқиб, тамбурга қараб йўл олишади. У ерда ўтирган Воҳид орқа эшикдан келиб урилган зарбдан гангиб кетади. Тахминий маълумотларга қараганда, биринчи зарб бош мияга урилган. Йигит ўзини ўнглаб олгунга қадар яна икки марта қаттиқ нарса билан орқа мия ҳамда қўлига жароҳат етказилган. Қўрқувдан қичқириб юборган Анжела ҳам шу тарзда азобланган. Жиноятчилар изини ёпиш мақсадида икки жасадни ҳам вагондан улоқтиришга улгуришади. Купеда қолган Гуля хавфсираб дугонасидан хабар олиш учун чиқади. Қараса ҳеч ким йўқ. У ёққа чопади, бу ёққа чопади. Бу ҳақда поезддаги кузатувчиларга ҳам хабар беради. Улар эса парво ҳам қилишмайди. Эртаси куни кундуз соат 12 ларда темирйўлчилар Жиззах йўлида номаълум жасадни топадилар...

— Укам ўша пайтда тирик бўлган. Беҳушлигини кўрганлар «Тез ёрдам» чақириб уни Дўстлик ноҳиясидаги касалхонанинг жарроҳлик бўлимига олиб келишган. Бу ерда бир сутка сақланган. Кўп қон йўқотиб, жон таслим қилган. Тириги ҳам, ўлиги ҳам хор бўлган укамнинг жонига куяман. Ўликхонага олиб бориб ташланган-а...

Кейин маълум бўлишича, ўликхонадан марҳумни олиб (яхши одамлар бор экан, хайрият) Дўстлик ноҳиясидаги «Ёдгорлик» қабристонига кўмишган. Ўша пайтда мен бу ерда, шаҳарма-шаҳар сарсон бўлиб юрганман...

МУЛОҲАЗА: Ҳурматли муштарий! Воқеалар тафсилотини ўқиётиб, бир қанча ноаниқликларга дуч келяпсиз. Поезднинг 16-17 вагонлари ўртасидаги йўлакда турган Воҳидни ўласи қилиб калтаклаб, улоқтириб ташлаганлар ким ва уларнинг мақсадлари не эди? Воҳиднинг ҳимоясида турган қизларни тортиб олишмиди? Мухтор нега ҳимояга етиб келмади? Ўзларини бухоролик деб таништирган 6 нафар йигитнинг Мухторга қанақа яқинликлари бўлган?

Шубҳасиз, бу фожиа имижимида қилинмаган. Маълумотларга қараганда, ўша пайтда вагонда ҳамма уйғоқ бўлган. Бу фожианинг гувоҳлари қизлар қаттиқ қичқиришган ҳам. Лекин ҳеч қаердан ёрдам бўлмаган. На йўловчилар, на вагонлардаги кузатувчилар бунга эътибор беришмаган. Ахир, икки дақиқа ичида икки одамнинг ҳаётини ҳал қилиш осонмиди? Агар бу воқеадан бирор жонзот хабардор бўлмаган десак, янглишамиз. Тирик қолган Гуля, самарқандлик Мухтор исмли йигит, вагондаги кузатувчилар — уларнинг ҳаммалари бу воқеадан воқиф бўлишган. Лекин ҳеч кимнинг аралашгиси келмаган. Икки кишининг тасодифий ўлимига сабабчи бўлган шахслар оғир жиноятчи ёки гиёҳвандлар эмаслигига кафолат бериш қийин. Балки, Воҳиднинг ноҳақликка нисбатан исёнкорлиги ўлимига сабаб бўлгандир?

— Укамни излаб зор қақшаб юрганимга 66 кун бўлди, деганда ён қишлоқлик Бекмурод Худоёровдан мудҳиш хабар эшитдим. Ўша куниёқ — 10 декабрь куни отам билан Тошкентга Бекмурод билан Гуля исмли қиз ўқийдиган гидрометереология билим юрти ётоқхонасига бордик. Қизни топиб, воқеа ҳақида сўрадик. Лекин у бу воқеа ҳақида оғиз очмасликка қаттиқ қасам ичгандек кўринди. 6 сентябрь куни дугонасини топиш учун қидирув берганлигини айтди. Дўстлик ноҳиясидаги ўликхонадан ҳар икки мурданинг жасади топилган. Қизга биз билан Дўстлик ноҳиясига бирга боришини айтганимизда, иссиқроқ кийиниб келаман, деб ғойиб бўлди. Ноилож ундан ҳеч гап ололмагач, ўзимиз укамни беҳуш ҳолда олиб боришган касалхонанинг жарроҳлик, кейин оғир касалликлар бўлимига бордик. Оғир касалликлар бўлимида укамни 15 минут сақлашган экан. Биласизми, ҳатто бу ерда касаллик тарихи ҳам очилмаган...

Ноҳия ички ишлар бўлимига учрадик. Укамни кўмган милиционер Мурод ака Эшмирзаев экан. Жиззах темир йўл вокзалидагилар укамнинг «иши» бўйича ҳужжат Ховос ноҳиясидаги темир йўл прокуратурасида эканлигини айтишди. Танишдим. «Иш»да фақат юзаки маълумотлар тикилган. Гуля исмли қиздан расмий тарзда, ишонарсиз сўроқ олинган, холос. Эксперт хулосаси бу ерда йўқ экан. Лекин воқеа содир бўлган кун ҳақида ҳатто тахминий бўлсада, ҳеч нима йўқ. Поезддаги кузатувчилар сўроқ қилинмаган. Умуман, «иш»га бефарқ муносабатда бўлингани шундоқ кўриниб турибди. Бу фақат кейинчалик марҳумнинг яқинлари учун кўрсатиш учун олдиндан тайёрланган расмий ва юзаки нарса эди.

Наҳотки, 1 октябрь куни қотилликни вагонда ҳеч ким кўрмаган, эшитмаган, билмаган бўлса? Укам забардаст, спортнинг кўп турлари билан шуғулланарди. Уни бир-икки киши эмас, уюшган тўда ўлдирган.

Маълумотларга қараганда жиноят изи, поезддаги қотилликни аниқлаш бўйича иш олиб борилмоқда. Ҳасан Очилов қайси бир ташкилот, ички ишлар органлари, касалхоналарга учрашмасин, кўнглига таскин берадиган маълумот ололгани йўқ. Йигитни бўзлатаётган нарса ҳам шу. Жиноят излари эса жуда олисдан бошланган. Ҳасан қаердан нажот изласин, кимга бориб бўзласин? Кўрганлар, билганлар мутасаддилар ҳам жим туришган бўлса. Ҳасан йиғлаб-йиғлаб бутун жумҳуриятимиз фуқароларига «Ёш ленинчи» орқали ўзининг сўровларини ёзишимизни сўради.

— Вагонда рўй берган қотиллик ҳақида қаердадир, кимдир бирор нима гапиргандир! Ёки орқаворотдан бирон гап эшитгандир! Майли, исми-шарифлари керак эмас. Бир оғиз бўлса-да, ҳақиқатни айтсинлар! Укам жиноятчилар қўлида жон берганми!! Овоз беринг, одамлар! Наҳотки, гулдек бир йигит дунёга не-не умидлар билан келиб, изсиз ўлиб кетса!! Менга таскин берадиган хатларингизни кутаман...

Юқорида «Тошкент — Бухоро» поездидаги қотиллик билан боғлиқ воқеа тафсилотларини кузатдингиз. Жиноятнинг илдизлари битта бўлмайди. Сизу бизнинг ҳушёрлигимиз, зийраклигимиз ана шу илдизларга болта уриш. Ён-веримизга синчковлик билан қараш, ҳимоясиз одамни суяш... Воҳид Очиловнинг ўлими билан боғлиқ жиноят изларини очишни фақат унинг акаси Ҳасан Очилов талаб қилиб югуриб, нажот кутиб юрибди. Қотилликнинг қаерда содир бўлганидан қатъи назар, бундай мудҳиш фожиага бефарқ қарамаслигимиз керак. Жиноят илдизларини топишда ҳаммани ҳушёрликка чақирайлик, токи ҳеч бир жиноят очилмасдан қолмасин...

Замира МАМАТҚУЛОВА,
Ғузор ноҳияси.

Ойнаи жаҳонда

28 ФЕВРАЛЬ — ПАЙШАНБА

● ЎзТВ I

9.00 «Шимол ёғдусини ёқинг». Бадиий фильм (Одесса киностудияси). 10.10 «Тоғликлар қўшиғи». Телефильм. 10.40 «Халқ куйлари». Фильм-концерт («Ўзбектелефилиьм»). 11.10 «Замандас» программаси (қозоқ тилида).

* * *

18.00 Янгиликлар. 18.05 «Ўйинчоқлар сири». Мультфильм. 18.15 «Йигитлар босиб ўтган йўл». 19.00 «Чорвадор». 19.30 «Ахборот» (рус тилида). 19.50 «Алифбо сабоқлари». 20.25 Ботир Зокиров хотирасига бағишланган ёш эстрада хонандаларининг телевизион кўриги ҳақида. 20.30 «Ахборот». 20.50 Дилрабо концерт. 21.30 Москва. «Вақт». 22.15 Ойнаи жаҳонда биринчи марта. «Даҳшатли кунлар». Бадиий фильм (СССР — Югославия). 23.50 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.05 «Тошкент» студияси кўрсатади. «Бу оқшомда» (рус тилида). 21.30 ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ.

● МТ I

7.00 «Тонг». 9.30 Ички ишлар вазирлигининг маълумотларига кўра... 9.45 «Пўлат ҳалқа». Мультфильм. 10.00 «Парвоздаги турна». Бадиий фильм. 11.30 Болалар соати (инглиз тили дарси билан). 12.30 «ТСН». 12.45 В. Егоров қўшиқлари.

* * *

15.30 «ТСН». 15.45 Томошабинларнинг талабларига биноан. «Гаровга қўйилган ҳаёт». Кўп серияли телевизион бадиий фильм. 14-серия. 16.45 Ҳужжатли фильм премьераси. 17.15 «...16 ёшгача ва ундан катталар». 18.00 «9-студия». 19.00 «ТСН». 19.15 Бадиий жамоалар концерти. 19.35 Ички ишлар вазирлигининг маълумотларига кўра... 19.50 М. Горький номли киностудиянинг 75 йиллигига. «Шундай йигит яшайди». Бадиий фильм. (1964 й.). 21.30 «Вақт». 22.15 М. Горький номли киностудиянинг 75 йиллигига. «Дунёга бир марта келасан». Бадиий фильм (1987й.). 23.35 «Меридиан». Халқаро янгиликлар. 23.50 Туркистон Ҳарбий округи ашула ва рақс ансамблининг концерти. 00.15 «Москва гўзали-91».

Тунги телевидение

02.35 «Жаноблар, марҳамат...». Телевизион бадиий фильм. 1-серия («Грузияфильм»). 03.40 «Нижегород матрёшкалари». Телевизион ҳужжатли фильм 04.10 «Хотиралар...». Киноконцерт.

● МТ II

9.00 Эрталабки бадан тарбия машқлари.

Ўқув программаси

9.15 «Фёдор Тютчев». Илмий-оммабоп фильм. 9.35, 10.35 Умумий биология. 11-синф. Генетика нима? 10.05 Испан тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун. 11.05 Испан тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун. 11.35, 12.35 Биология. 8-синф. Кумуш туёқлилар. 12.05 «Ефросиния Полоцкая». Илмий-оммабоп фильм.

13.05 «Капитан Фракасс». Телевизион бадиий фильм. 2-серия. 14.10 «Телевизион мусиқий абонемент». 15.10 Ритмик гимнастика. 15.40 Арманистон Давлат телерадиоси камер хорининг концерти.

* * *

17.20 РСФСР шаҳарлари телестудиялари. «Қишки гуллар». (Барнаул). 17.55 Микис Теодоракис. «Тинчлик ва озодлик қўшиқлари». 18.40 «Муомала». Ахлоқ этикаси. 19.25 И. Брамс. Скрипка ва фортепьяно ижроси учун соль мажор сонатаси. 20.00 Артист В. Гафт билан учрашув. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.45 Ритмик гимнастика. 21.15 Т. Хренников. Виолончел ва фортепьяно ижроси учун соната. 21.30 «Вақт» (сурдо таржимаси билан). 22.15 **СССР Олий Кенгашининг сессиясида.** 23.15 «Ҳаммаси сен ҳақингда». Фильм-концерт. («Лентелефильм»). 23.45 «Поезд икки дақиқа тўхтаб туради». Телевизион бадиий фильм («Экран»). 00.55 Анатолий Бариленко чалади (гитара).

Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси ва Марказий Назорат Комиссияси Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Назорат Комиссиясининг аъзоси Б. Н. Авезовга отаси Аваз НЕЪМАТОВнинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қиладилар.

Бош муҳаррир Жаббор РАЗЗОҚОВ.

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ: Муқаддас АБДУСАМАТОВА, Зиёвиддин ОРТИҚХЎЖАЕВ, Карим РАҲИМОВ, Фаррух РАҲИМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Зайниддин РИХСИЕВ (масъул котиб), Қурбон ЭШМАТОВ.

Таъсис этувчи: Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси
(УЧРЕДИТЕЛЬ ЦК ЛКСМ УЗБЕКИСТАНА)

Рўзнома 1925 йил 8 февралдан чиқа бошлаган.

БЎЛИМЛАР: ёшлар сиёсати — 32-57-93; ижодкор ёшлар — 32-55-96; табиат ва экология — 32-57-52; иқтисодиёт ва тижорат — 32-58-47; ахлоқ ва ахборот — 32-57-52; спорт ва ватанпарварлик — 32-55-81; халқ таълими — 32-58-48; хатлар ва оммавий ишлар — 32-56-57; қабулхона — 32-56-58.

Манзилгоҳимиз: 700083. Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.
Индекс: 64607.
380.000 нусхада чоп этилади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Рўзномамиз ҳафтанинг сешанба, чоршанба, жума, шанба кунлари чиқади.

Янги рўзномада кўришгунча!

Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси.

Буюртма: 4678.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12